І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 201. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 18-го ЖОВТНЯ 1957 ЦЕНТІВ 5 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 18, 1957 No. 201. VOL. LXIV.

НАПАД СОВЄТІВ НА ТУРЕЧЧИНУ ВІДПЛАТЯТЬ ЗДА УДАРОМ НА СОВЄТСЬКУ ТЕРИТОРІЮ --- ЗАЯВЛЯЄ ДОЛЛЕС

Попереджаючи Москву перед консеквенціями совєтської атаки на Туреччину, державний секретар прирівнює теперішню ситуацію до корейської передвоєнної кризи

Дж. Ф. Доллес

Вашингтон. — Під час відбутої в середу дня 16 жовтня ц. р. пресової конференції державний секретар Доллес попередив Совєтський Союз, що совєтська атака на Туреччину приведе у своїх наслідках не тільки до оборонних операцій з боку З'єдинених Держав, але теж до відплатної акції ЗДА на совєтській території. Сучасну ситуацію із сирійською кризою й із совєтськими погрозами проти Туреччини прирівняв Доллес до періоду перед корейською війною, коли то совєтська пропаґанда атакувала його, тодішнього дорадника Ачесона, як спричинника нападу... Південної Кореї на Північну. Так же само й тепер Совєти, придержуючися комуністичної засади, що якщо хочеш когось атакувати, то починай обвинувачувати свого противника в готуванні атаки на себе, обвинувачують на всі лади З'єдинені Держави Америки у провокуванні Туреччини на війну з Сирією. Останнім часом започаткували Совєти застрашувальну акцію проти Туреччини, намагаючися буцімто відвести її від інтервенції в Сирії. З погрозами проти Туреччини виступив двічі Хрущов — у його інтерв'ю з кореспондентом „Ню Йорк Таймс-у" Рестоном і під час прийняття в східньо - німецькій амбасаді в Москві, і Булґанін у своєму листі до турецького прем'єра Аднана Мендереса і востаннє Громико на терені ОН. У зв'язку з цими погрозами Доллес підтвердив на своїй пресовій конференції ще раз рішучість З'єдинених Держав дотримуватися їхніх зобов'язань супроти Туреччини, встановлених і в договорах з нею і зокрема в Північно-Атлантійському Пакті, а востаннє теж і т. зв. середньо - східньому пляні. Все ж таки, не зважаючи на напружену ситуацію на Середн. Сході, як і на погрози Совєтського Союзу, Доллес, закінчуючи свою пресову конференцію, висловив переконання, що до війни не дійде, особливо ж тому, що очі всього світу і держав, зорганізованих в ОН, звернені сьогодні на Середній Схід і вже тільки це мусіло б спинити кожного аґресора. Висловлюючи такий погляд, Доллес підкреслив, що можливість аґресії Сирії і Совєтського Союзу на Туреччину все існує і тому теж треба бути ввесь час на поготівлі. У своїх відповідях на ставлені йому під час конференції питання, Доллес торкнувся й інших актуальних справ, зокрема взаємин із Великою Британією і відвідин королеви Єлисавети II у ЗДА, справи подорожі Ніксона до країн вільного світу та ін. Щодо совєтського сателіта землі, то Доллес висловив думку, що його випущення Совєтами мало позитовний вплив на скріплення єдности всієї американської громадської опінії і на посилення американських оборонних заходів.

ВКЛАД УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНШИХ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР РОБИТЬ АМЕРИКУ ВЕЛИКОЮ — ТВЕРДИТЬ ГУБЕРНАТОР МАЙНЕР

Роберт Б. Майнер

Нюарк, Н. Дж. — Вклад української та інших національних культур, що їх принесли зі собою та розвивають у цій країні іміґранти, зробило цю країну тим, чим вона є: найбільшою остоєю волі із необмеженими нагодами для всіх, не зважаючи на їх етнічне походження, їхню релігію чи кольор шкіри — твердив губернатор стейту Ню Джерзі, Роберт Б. Майнер, минулої середи, 16-го жовтня, на окремому прийнятті, влаштованому тут в Ессекс Гавзі стейтовим комітетом Українського відділу Демократичної партії, що його очолює адв. адв. Марсел Ваґнер з Джерзі Сити, податковий комішенер Гудсонського повіту. Прийняття відбулося в рямках теперішньої передвиборчої кампанії за перевибір п. Майнера на губернатора стейту і в ньому взяли участь, крім губернатора і його дружини Гелен, також посадник Нюарку п. Коллінс та ряд інших стейтових і повітових та місцевих достойників. Між гостями на прийнятті, яким проводив п. Михайло Литвин з Ірвінґтону, були приявні представники українських демократичних груп з багатьох повітів стейту. Український Народний Союз і „Свободу" репрезентували гол. касир п. Роман Слободян, який був також одним із промовців, та ред. А. Драган. Губернатор Майнер у своїй короткій промові з'ясував загально політику стейтового уряду, підкреслюючи, що головним завданням тієї політики є створити для кожного громадянина можливості використати ті необмежені нагоди, що їх дає ця країна. Тому саме 40 відсотків усіх прибутків стейту йде на виховні цілі, а стейт Ню Джерзі став пропорційно до населення найбільшим пристановищем для нових переселенців, для яких губернатор Майнер має велике зрозуміння вже хоч би тому, що сам є сином іміґрантів (батько походив з Німеччини, а мати з Швайцарії). Політику теперішнього уряду стейту характеризує також факт, що з кожного доляра, що його громадянин стейту платить на податок, тільки 7 центів припадає стейтові, 75 центів федеральному урядові а 18 центів іде на льокальні потреби. Губернатор, подібно як і опісля посадник Коллінс, з признанням говорили про той вклад, що його дають в життя країни взагалі, а стейту і міста зокрема, українці та висловили свою радість з того приводу, що вони бодай проголошуванням Українських Днів та вивішуванням українських прапорів на урядових будинках кожного року в дні 22-го січня можуть піддержати ті великі ідеї, за здійснення яких так героїчно бореться український нарід. З великою гордістю про своє українське походження говорив комішенер Марсел Ваґнер, відомий український діяч з Джерзі Сити, представляючи опісля довгий ряд осіб, що є українського роду та які займають видатні становища в житті стейту і поодиноких міс. Між ними були посадник міста, шеф міської поліції, голова міської ради та багато інших.

В найближчу суботу, 19-го жовтня, подібне зібрання-прийняття влаштовує також в Нюарку стейтовий комітет Українського відділу Республіканської партії в користь республіканського кандидата на губернатора стейту.

Королева Єлисавета II прибуває до Вашинґтону

Вашингтон. — Королева Єлисавета II прибуває в четвер 17-го жовтня до столиці ЗДА, яка вже приготована до святкової зустрічі англійської королівської пари. Президент Айзенгавер звільнив із праці тисячі федеральних урядовців, які зможуть взяти участь у вітанні королеви, та шкільні діти звільнені від навчання для тієї самої цілі. Численні доми прикрашені американськими прапорами, а на деяких повівають і прапори країн, які належать до англійської громади держав (коммонвелту) Великої Британії, Австралії, Канади, Цейльону, Ґани, Індії, Маляїв, Нової Зеляндії, Пакістану і Південної Африки. Бюро погоди заповіло можливість дощу по полудні або вночі. Але королева має прибути на летовище в 11:15 перед полуднем, де її зустріне Президент ЗДА та найвищі достойники країни і дипломатичний корпус. З летовища королівська пара поїде в авті Білого Дому, в якому між королевою і князем Філіппом поїде президент Айзенгавер. По дорозі вітатимуть королівську пару сотки тисяч людей. Ця оваційна їзда триватиме більш як годину, бо королівська пара прибуде до Білого Дому аж в 12:40 вполудне. В Білому Домі для королеви призначена „кімната троянд", а для князя Філіппа „кімната Линколна". В тих самих кімнатах перебували батько й мати теперішньої королеви в 1939 році, коли були гістьми тодішнього президента Ф. Д. Рузвелта. Королівська пара буде в столиці 4 дні, а пізніше відлетить до Ню Йорку. — 16-го жовтня королівська пара прилетіла з Канади до стейту Вірджінії, де була на відзначенні 350-річчя першої англійської колонії на цьому континенті — Джеймставну, заснованої в 1607 році. На летовищі „Патрик Генрі" королеву вітала 10.000 юрба, з якої деякі особи чекали від ранку, хоч літак прибув аж в 1:30 по полудні. Королівську пару вітали шеф дипломатичного протоколу Вайлі Т. Бученен, губернатор стейту Томас Б. Стенлі та англійський амбасадор до ЗДА сер Гаролд Каччія, які привітали королеву, а оркестра заграла англійський і американський гимни. Королеву вітали і салютом 21-ої гармати. Королева виголосила промову в каледжі „Вільям енд Мері", в якій хвалила діячів американської революції. „Я є горда, казала Єлисавета, що цей каледж виховав стільки засновників цієї країни. Мало-яка країна могла видати стільки світлих людей, які були згуртувалися коло Юрія Вашинґтона". Крім інших урочистостей королева відвідала стареньку церкву, в якій була на Богослужбі. Ця церква збудована на початку 17 віку. Королівська пара була на прийнятті, яке на її честь влаштував губернатор Стенлі з своєю дружиною.

Піне творить новий уряд Франції

Париж. — Кол. прем'єр Антуан Піне з правої Незалежної партії хоче — за твердженням паризької преси — з'явитись перед парляментом з програмою, на якій він створив би новий уряд. Він відмовився переговорювати з окремими партіями про компромісову програму та про забігання перед ними в справі отримання їхніх голосів „за" в парляментарному голосуванні. Зате він рішився поставити перед парляментарні партії вимогу: прийняти або відкинути його програму, а — прийнявши — дати йому на один рік уповноваження, що вможливили б йому реалізувати його плян. У справі Альжиру він пропонує продовжування боротьби проти „тоталітарного тероризму" повстанців з одночасною „промисловою революцією та хліборобською еволюцією" в ділянці альжирської економіки. Він говорить теж тільки загально про такий „основний закон" для Альжиру, який змінив би теперішні хаотичні і напружені настрої в Альжирі. В господарській ситуації у Франції він плянує ощадності через редукцію державно-адміністраційного апарату. Шанси Антуана Піне зросли, бо соціялісти буцімто рішили не голосувати проти нього, а стриматись від голосування.

Страйк в електрівнях і газівнях спаралізував життя у Франції

Париж. — 12-годинний демонстраційний страйк, який вибух в середу о год. 5 вранці в усіх електрівнях і газівнях на терені Франції, болюче вдарив по публічному і приватному житті в цій країні. Припинився рух на зелектрифікованих залізницях і в паризькій підземці та на численних тролейбусових лініях, згасло світло, а всі домашні господарства мали найбільші труднощі з приладженням харчів. Через комунікаційні труднощі була здезорганізована праця в усіх установах і в торговельному житті. Теперішній страйк вперше вдарив також по шпиталях, при чому в деяких шпиталях виринула небезпека для життя немовлят в інкубаторах та хворих на поліо, які лежать в апаратах, що вможливлюють штучне віддихання. У шпиталі в Тульон настала небезпека для життя перебуваючого в інкубаторі єдиного ще живого немовляти з п'ятірнячок, що народились тому два тижні. У страйку взяло участь 150.000 робітників, які домагаються 30 відсоткової підвишки. Газівні й електрівні є у Франції державною власністю. Уряд заморозив ціни ринку і платні у боротьбі проти інфляції. Хоч звичайно уряд активно поборює такі страйки, цим разом не було ніяких протизаходів, бо у Франції 16-ий день тривала вже урядова криза і прем'єр Монорі, який знаходиться у стані димісії, рішив не протидіяти страйкові, щоб унаглядн нити народові зло, яке виходить із затяжної кризи.

Західні соціялісти не квапляться з відповіддю Хрущову

Лондон. — Покищо ще ніодна з сьоми західньо-европейських соціялістичних партій не відповіла на листа Нікити Хрущова, в якому він забігав їхньої активної підтримки для совєтської дипломатії в справі Середнього Сходу. Екзекутивний комітет англійської Партії Праці збереться щойно в наступному тижні і тоді, м. ін., розгляне цю справу, так само поведеться французька Соціялістична партія. Партія Праці дала поличник Хрущову фактом, що її два найчільніші представники, лідер Ю. Гейтскелл і кандидат на міністра закордонних справ Еньюрин Біван пішли особисто до консервативного прем'єра Мекміллена спершу переговорити з ним цю справу. Італійський прем'єр Джузеппе Пелла, нав'язуючи до того Хрущового листа, заявив у парляменті під час дебати над закордонною ситуацією, що Совєти намагаються використати теперішнє міжнародне напруження для посіяння незгоди між західніми державами та внутрі західніх народів. Лідер англійських консерватистів лорд Гейлсгем назвав листа Хрущова до сімох західніх соціялістичних партій „безсоромним, забріханим і провокаційним".

СИРІЯ І СССР ВНЕСЛИ СКАРГУ ДО ОН ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

ТВЕРДЯТЬ, ЩО ІСНУЄ БЕЗПОСЕРЕДНЯ НЕБЕЗПЕКА ТУРЕЦЬКОЇ АТАКИ

Об'єднані Нації. — Сирійський міністер закордонних справ Салаг ель-Бітар звернувся в середу 16 жовтня ц. р. листом до генерального секретаря Об'єднаних Націй Даґа Гаммершилда з просьбою поставити на денний порядок теперішньої Генеральної Асамблеї „загрозу для безпеки Сирії і світового миру". До цієї формальної пропозиції додано пояснювальний меморандум, в якому повторюються закиди під адресою Туреччини, що вона зосереджує великі маси війська над кордоном Сирії з заміром заатакувати Сирію. Сирійський меморандум наводить твердження щодо „змови" проти теперішнього сирійського уряду, про перепачковування на терен Сирії зброї для ворохобників та активність закордонних шпигунів. Сирія просить перевести „безсторонне міжнародне слідство". Вона не згадує у своїй скарзі за іменем ніякої іншої держави, як тільки Туреччину.

В кілька годин пізніше у тому самому дні совєтський міністер закордонних справ Андрей Ґромико переслав листа президентові Генеральної Асамблеї Леслі Мунро в цій самій справі. Совєтський лист втриманий у куди гострішому тоні з відомими большевицькими пропаґандивними зворотами. Громико твердить, що Туреччина зібрала над кордоном Сирії кругло 50.000 війська, при чому вичислює дві піхотні дивізії, жандармську дивізію, три змоторизовані бриґади, чотири окремі піхотні полки, 500 танків, автоматичні гармати, летунство й артилерію. Турецький штаб „разом з американськими дорадниками" буцімто, за твердженням Громика, рішив заатакувати Сирію зараз після турецьких парляментарних виборів, які відбудуться 27 жовтня ц. р. Громико кількакратно називає З'єдинені Держави, як ту силу, що підштовхує Туреччину до війни проти Сирії, та покликується на заяву державного департаменту, що Америка підтримає Туреччину, як члена НАТО, промовчавши, що ту заяву державний департамент оприлюднив у зв'язку з виразними погрозами Совєтів під адресою Туреччини. Громико твердить, що „З'єдинені Держави жадають", щоб офензива Туреччини проти Сирії відбулася з блискавичною швидкістю і щоб Об'єднані Нації були поставлені перед доконаний факт та не мали часу встрянути у збройний конфлікт. Тому, мовляв, треба заздалегідь прийняти постанову про збройну допомогу Сирії на випадок заатакування її турками, а Совєти з свого боку декларують „готовість" взяти участь в такій протитурецькій збройній акції.

За відомостями преси, Головна Комісія, яка мусить спершу розглянути кожний внесок на поставлення якоїсь справи на денний порядок Генеральної Асамблеї, мабуть не зійдеться в цьому тижні тому, що однаково президент ОН Леслі Мунро, як американський делеґат Генрі Кебот Ладж запрошені на прийняття у Вашингтоні в честь Єлисавети II. За пресовими коментарями, загал членів ОН не бере цієї справи дуже поважно, вважаючи згадані вгорі листи черговим ходом у совєтській холодній війні. ЗДА підтримують внесення Сирії, щоб уможливити дебату в цій справі.

Ґомулка переводить „чистку" серед своїх партійців

Варшава. — Після численних чисток в польській комуністичній (формально: „з'єдиненій робітничій") партії, теперішня чистка має на увазі не так політично-ідеологічну сторінку, як радше грошово-кримінальну. Просто — „вичищують" тих дійсних комуністів, які занадто прокралися і компромітують партію та режим своєю поведінкою, і тих поплентачів, які примазались до режиму задля особистої наживи. А що хабарництво, зловживання і спекуляція пережерли цілі партійні клітини, то й жертвою „чистки" падуть в цілості місцеві партійні управи, як ось у Варшаві, Мінську Мазовецькому, Люблині й різних менших містах. Щойно після такого припинення в урядуванні цілої управи, окремі її члени можуть подаватись на перевірку їхньої персональної діяльности і на привернення їх в правах членів партії. Ясно, що режим використовує цю акцію, щоб водночас „скріплювати дисципліну" серед своїх внутрішніх опонентів. Так ось „вичищено 10 членів редакції і співробітників забороненого часопису „По просту", а інших „упімнено". У зв'язку з цими партійно-політичними „скринінґами" в польських журналістичних колах існує переконання, що слідом за „По просту" піде тижневик „Нова Культура", що його певно теж заборонять, „вичистивши" з партії його редакторів вже цілком за „ідеологічні ухили".

Бенсон хоче розкрити фармерам всю правду про фармерську програму уряду

Бостон, Массачусетс. — Секретар рільництва Езра Тефт Бенсон промовляв на зборах Крайового Товариства Повітових Аґрономів і просив в них допомоги в справі виявлення фармерам всієї правди про рільничу програму уряду. Бенсон сказав, що він не просить підтримати цю програму, тільки хотів би, щоб повітові аґрономи допомогли зрозуміти, яким способом уряд президента Айзенгавера хоче оздоровити фармерський стан в цій країні. „Я переконаний в тому, казав Бенсон, що перед вами, як виховниками, стоїть обов'язок вияснити фармерам рільничу програму й політику уряду". Секретар рільництва заявив, що не можна сподіватись поступу в фармерстві тоді, коли воно буде під контролею уряду, і коли уряд буде дбати про штучно створені високі ціни на фармерські продукти, хоч є такі політики, які цього бажають. Сам Бенсон сказав, що він є за те, щоб і фарми були вільними підприємствами, які могли б користати з наукових і технологічних поступів в ділянці рільництва. Ціни на фармерські продукти є тепер на три відсотки більші в порівнянні з минулим роком. В перших 9-ох місяцях цього року продано фармерських продуктів на суму 20,500.000.000 долярів, стільки само, що і в тому самому часі минулого року.

Президент найменував на голову Інформаційної Аґенції ЗДА Джорджа В. Аллена

Вашингтон. — Президент Айзенгавер найменував на голову Інформаційної Аґенції ЗДА Джорджа В. Аллена, який тепер є американським амбасадором до Греції. Теперішній голова цієї аґенції Артур Ларсон найменований на окремого урядовця при Білому Домі, який має поборювати совєтську пропаґанду, яка тепер збільшилася внаслідок того, що СССР випустив довкола Землі свого сателіта. Секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив, що ще не є відомо, коли ця зміна настане, але вона буде в короткому часі. Це повідомлення сталося після того, як поширилися були чутки, що Ларсон має залишити свій пост, бо він, як прихильник „модерного республіканізму", викликав був спротиви проти своєї політики, і тому не міг довше бути головою інформаційної аґенції. Але Гаґерті рішуче заперечив ці чутки, заявляючи, що і Ларсон і Аллен надаються в однаковій мірі на це становище.

Ніксон відкладає свою подорож до Европи

Вашингтон. — З урядових кол повідомляють, що заповіджена недавно „подорож доброї волі" віце-президента Ричарда М. Ніксона, який мав їхати до Европи на п'ять тижнів, правдоподібно буде відкладена на літо 1958 року. Згідно з давнішим пляном подорож віце-президента мала відбутися в листопаді цього року. Рішення в цій справі має бути оголошене впродовж найближчого тижня. Ніксон мав відвідати Велику Британію, Францію, Західню Німеччину, Італію та Еспанію. Численні европейські дипломати повідомляють, що чули поголоски про відкладення подорожі Ніксона, але вони не дістали про це урядового повідомлення від державного департаменту і тому в европейських столицях продовжуються приготування на прийняття американського віце-президента, який поїде до Европи як висланник президента Айзенгавера.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** дістав квитки на концерти Крайової Симфонічної Оркестри у Вашингтоні від її диригента Говарда Мічелла. Айзенгавер сказав, що любить послухати двітри години доброї музики і постарається відвідати в цьому сезоні кілька концертів цієї оркестри.

● **Коли королева Єлисавета II** виступає прилюдно з своїм чоловіком Філіппом, то вона завжди стоїть по його правому боці. Але, коли королівська пара сідає до авта, то, згідно з бажанням королеви, першим сідає князь Філіпп.

● **Губернатор Пенсилвенії Джордж М. Лідер** найменував генерала Антоні Дж. Дрексела головою стейтового комітету, який має підготовити відзначення 100-річчя битви під Геттисбурґом, Па., що відбулася 1863 року. При цій нагоді відзначать також ювілей промови, виголошеної Абрагамом Линколном.

● **Джеймс А. Гокінс** із Вест Інґвуду, Н Дж., що народився 1856 р. у Великобританії, відзначав 101-річчя з дня свого народження в шпиталі Святого Імени, де він лежить частинно спаралізований. В попередніх роках Гокінс в день свого народження робив 30-милевий перемарш. Стан його здоров'я не є критичний.

● **У Клівленді** помер на 88-му році Едвард Томас Дембі, — єдиний єпископ Протестантської Епископальної Церкви в ЗДА неґритянського походження. Єпископом він був від 1918 до 1939 року, коли відійшов на емеритуру. Він був масоном другого ступня і автором кількох книжок.

● **Посадник Ню Йорку** Роберт Ваґнер видав проклямацію, в якій день 21-го жовтня, коли англійська королева Єлисавета II прибуде до цього міста, проголосив „Днем Англійського Коммонвелту".

● **Поліція** заарештувала 4-ох хлопців 12, 14 і 15 років, учнів школи ч. 178 в Брукліні, Н. Й., які вандальським способом в суботу вдерлися то цієї школи і понищили меблі в п'ятьох клясах, заливши їх водою. Троє з тих учнів вже були карані за вломи до мешкань.

У СВІТІ

● **У Щеціні і Познані** польська політична поліція заарештувала дві жінки, Яніну Паделєвіч і Зофію Ратайчак, бібліотекарку і друкарницю, під закидом шпигунства на користь Франції. Мовляв, обидві вони відвідали в грудні минулого року своїх свояків у Франції і там французи їх звербували й відповідно вишколили для шпигунської роботи.

● **У Фінляндії** в серпні ц. р. арештували були двох англійських студентів, Персі Гічкока й Майкела Кріка, які, пішовши на прогулянку, вкрали на фінсько - совєтському кордоні совєтську прикордонну таблицю. Студенти оправдувалися тим, що хотіли привезти цю таблицю додому, як „пам'ятку" з подорожі до Фінляндії. Тепер випустили їх на волю і негайно видіслали літаком до Англії. Совєтської прикордонної таблиці їм „на пам'ятку" не залишили.

● **Міжурядовий Комітет для Европейської Міґрації** (ICEM) у Женеві, з яким, м. і. наш ЗУАДК має тісні зв'язки, ухвалив свій бюджет на 1958 рік в сумі 37.400.000 дол. Цей комітет має у своєму пляні, в співпраці з різними державами, переселити ще 157,270 політичних утікачів, зареєстрованих в різних країнах світу, при чому 900,000 арабських втікачів у Палестині під увагу не береться.

● **Степан Дедіжер**, юґославський учений, який дістав ступінь „бачелора" в Пристонському університеті, працював у Технологічному інституті в Загребі над докторською дисертацією з ділянки атомової фізики. Минулого місяця він мав необережність видрукувати в одному американському журналі статтю про конечність „інтелектуальної свободи". Хоч Дедіжер є комуністом, його звільнили з названого Інституту. Гадають, що причинилася до цього також та обставина, що він — брат Володимира Дедіжера, колишнього офіційного біографа Тіта, який попав у неласку і втратив всі свої становища після того, як боронив свого приятеля Мілована Джіласа, співтворця комуністичного режиму в Юґославії і її колишнього віце - президента, який минулого тижня дістав 7 років в'язниці за свою гостру критику комунізму.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

У ВІЙНІ З МОСКВОЮ

Не зважаючи на те, яка є сьогодні політична ситуація в світі і як вона може розвиватись далі, ми, українці, перебуваємо у воєнному стані з червоною Москвою. Ця війна почалася ще тоді, як Москва у рр. 1918-20 перевела збройну аґресію на Українську Народну Республіку і, опанувавши її, створила на її місці фікцію держави в формі Української Совєтської Соціялістичної Республіки. Леґальний, створений демократичним порядком уряд УНР, як виразник і репрезентант українського народу, жадного договору не тільки про мир, але й про перемир'я не підписав, і воєнний стан між Україною та Москвою не тільки формально, але й фактично триває. Після окупації України червоним московським військом та після ліквідації регулярних українських військових формацій, цю визвольну війну безупину продовжує український нарід так само тотально на всіх ділянках життя, як тотальною є большевицька окупація. Достосовування метод і засобів цієї війни до кожночасних обставин, потреб та можливостей ні в чому не змінює самого факту війни. Цю війну продовжували, після ліквідації регулярних українських військових частин, українські партизанські загони, продовжували українські революційні підпільні організації, а найкращим доказом продовжування цієї війни може бути воєнна акція Української Повстанської Армії під час і після другої світової війни.

На жаль, часом здається, що цю істину забувають деякі українські еміґранти, хоч вони повинні пам'ятати про неї не менше, як і ті їхні брати, що залишились на рідних землях і війну продовжують. З великим признанням треба ствердити, що українська спільнота в Америці пам'ятала цю істину навіть тоді, як була вона найменш популярною в цій країні, у часах західньо-совєтського воєнного союзу в другій світовій війні. Пам'ятала вона цю істину, коли вийшла тисячними масами на вулиці Ню Йорку та інших міст демонструвати проти визнання Совєтського Союзу американським урядом в 1933-му році, пам'ятала про неї й тоді, коли не припиняла своєї акції поширювання правди про аґресивну Москву під час другої світової війни. Тоді приходилось американським українцям, зокрема УНСоюзові та „Свободі", зазнати багато труднощів і зневаг, але вони мали тим більшу сатисфакцію, коли саме за це сенатор Джевітс минулого року ґратулював їм і закликав цього свого становища ніколи не змінювати, без уваги на кожночасну кон'юнктуру.

Московська пропаґанда продовжує свою тарабарщину про „співіснування", на яку в різних обставинах ловились навіть деякі наївні брати наші. Сьогодні таких наївних між нами якби й не було, а проте совєтська пропаґанда, як і всілякі інші „обставини", декого з нас бодай невтралізують. Сьогодні вже тут і там можна почути обережне зауваження, мовляв, „обставини змінились". А скільки разів вони вже в Україні „змінювались" і що з того виходило? Що вийшло з НЕПу і з „українізації"? Але це забувається, забувається й факт, що Україна і з нею кожний українець є в стані війни з Москвою, і то не „холодної", але розпаленої до червоного, хоч по цьому боці заслони вона не кожного пече.

Ми часто говоримо про наш духовий зв'язок з українським народом на Батьківщині, і навіть не помічаємо, як цей зв'язок щораз більше переривають наші вигоди, наша інертність, наша розгубленість. На словах ми часто великі принципіялісти, але в житті і поступуванні ми часто „пристосуванці" до нашої власної хвилевої вигоди. Ми вистрілюємо слова великих калібрів проти непередрішенства, а на ділі часто до нього достосовуємось.

Ситуація виглядала б інакше і була б успішніша наша визвольна акція, якби ми активно пам'ятали про ту істину, що Україна — у війні з червоною Москвою, що ця війна триває невпинно вже 40 років і що вона може скінчитись тільки тоді, як Україна знову стане такою, як вона себе передрішила Четвертим Універсалом і Актом Соборности 22-го січня 1918 і 1919 років. Нас ніхто не кличе і не висилає на фронт, але ми маємо тут свій фронт війни проти червоної Москви, на якому наша громадська зорганізованість і активність є зброєю, а наші пожертви на народні цілі — амуніцією. На цьому нашому фронті нам не загрожує не тільки смерть чи каліцтво, але навіть жадна більша невигода. Однак, з цього фронту є щораз більше дезертирів, які відмовляються від громадської праці, а списки тих, що жертвують свою долярову амуніцію на підсилення боротьби проти червоної Москви на нашому фронті, застрашуюче зменшуються. Ситуація поліпшиться, якщо пам'ятатимемо завжди сказану в заголовку цього коментаря правду: ми є у війні з Москвою!

БІЙ ЗА СЕРЕДНІЙ СХІД

„Розвиток подій на Середньому Сході веде до такого ж сумного кінця, до якого привели події на Далекому Сході — і колись у Конґресі будуть також відбуватись переслухання над трагічним питанням: як ми втратили Середній Схід?" Таку надзвичайно песимістичну характеристику відносин на Середньому Сході дав у своєму останньому числі з 18 жовтня ц. р. дуже добре поінформований тижневик „ЮСНюз енд Ворлд Ріпорт". Тижневик цей заступає думку, що Америка у своїх політичних, культурних і господарських впливах на Середньому Сході постійно втрачає, а Совєти постійно виграють. Совєти, мовляв, завдячують це своїй послідовній, впертій і надзвичайно спритній тактиці, яка у практиці виявилась кращою за американську.

Остання вістка, що Єгипет вислав до Сирії деякі військові частини і розташував їх вздовж північного сирійського кордону обличчям до Туреччини, наспіла одночасно з вісткою, що савді-арабський король Савд, ніби з-поміж арабських володарів найбільший приятель Америки, відцурався зв'язку з доктриною Айзенгавера* (формально: резолюцією Конґресу з 5 березня ц. р. про господарську допомогу країнам Середнього Сходу й військову допомогу для їх оборони проти комунізму) і впливає на Ливан і Йорданію, щоб вони зробили те саме — ніби для збереження єдности панарабського руху. Ливан — це єдина середньо-східня арабська країна, яка офіційно проголосила солідарність з тією американською доктриною, а Йорданія зберегла свою державну самостійність завдяки 20 мільйонам долярів, що врятували її від банкрутства, і доставам американської зброї. Але обидві ці країни стоять під сильним тиском націоналістичної вулиці, яка в свою чергу слухає єгипетсько-совєтської пропаґанди і вірить, що доктрина Айзенгавера — це імперіялістично - колоніяльна потвора, яка має проковтнути арабський світ. Єгипетсько-совєтська пропаґанда місяцями ведеться по лінії, що її недавно сформулював Хрущов в інтерв'ю з Джеймсом Рестоном: доктрина Айзенгавера, мовляв, це „димова заслона", за якою криються інтереси американських „монополістів", що хочуть перейняти на Середньому Сході спадщину після Англії і Франції. І арабські маси, зокрема 900 тисяч арабських утікачів з Палестини з часу жидівсько-арабської війни, вірять цьому.

Вірять вони цьому тому, що інформаційно - пропаґандивний апарат на Середньому Сході знаходиться майже виключно в руках просовєтських діячів і що єдина їх мрія — вернутись „додому", де тепер Ізраїль. Панівним і найбільш авторитетним джерелом інформацій для всієї арабської преси в усіх країнах є єгипетська „Середньо-східня пресова аґенція", а радіовисильні з Каїро і Дамаску роками барабанять просовєтську й антизахідню пропаґанду. Назверх здавалося б, що американська дипломатія здобула поважні успіхи: не тільки прозахідній Ірак перестав бути ізольований в арабському світі, але й Савді Арабія активно допомогла здавити просовєтську змову проти короля Гуссейна в Йорданії, яка одверто виступає проти комунізму і Совєтського Союзу, а про Ливан, як проамериканську країну, вже згадувано. Однак, як твердить згаданий американський тижневик — це тільки назверхні познаки, які триватимуть дуже коротко. Він не виключає, що король Гуссейн може втратити свій престіл протягом якого року внаслідок нового зриву простипетських і просовєтських сил, а Ливан не зможе втримати свою прозахідню орієнтацію всупереч настроям патріотичної маси, непоінформованої про дійсний характер західньої демократії та совєтських цілей. Напр., у сирійській пресі не було ні згадки про антисовєтську дебату в ОН у справі Мадярщини.

Єгипет і Сирія формально завжди „невтральні". Але в кіосках столиці Сирії можна дістати тільки просовєтську арабську пресу й літературу, здебільша друковану в Москві. Щоб не дразнити американських, французьких і англійських дипломатів і туристів, на вулицях сирійських міст не видно совєтських уніформ. Видно багато американських авт і за вікнами крамниць багато західніх фабричних товарів. Однак, насправді Сирія дістала від Совєтів зброї круглo на 140 мільйонів долярів, — твердить дуже добре зорієнтована в таких справах англійська військова розвідка. Вона подає докладні цифри: 50 совєтських торпедних літаків МІГ-15, щонайменше 6 прибережних моторо-торпедних човнів, 200 танків Т-34, 100 автоматичних гавбиць, 200 панцерних авт, 150 польових гармат, 200 протилетунських гармат й велику кількість скорострілів, рушниць, „базук" та іншої зброї. Більщість цієї зброї змагазинована в західній Сирії, куди заборонений вступ чужинцям, особливо американцям. Сирійці пишаються цією зброєю, яка ніби зрівнює їх з їхнім єгипетським союзником і подає надію на реванш супроти зненавидженого Ізраїлю: сирійці з лютим гнівом згадують про свою проґру в 1948 році, і жиди твердять, що єдиною ціллю політики Сирії є цовне знищення Ізраїлю.

Ситуація загострюється в міру насичування Середнього Сходу совєтською зброєю та в міру успіхів совєтської пропаґандивної і торговельної політики. Ця остання записала вже такі успіхи в Сирії, що велику кількість вовни, бавовни, пшениці і крупи, що їх ще минулого року Сирія продавала майже виключно на західні ринки збуту, в цьому році продає вона Совєтам. Причина проста: Москва платить на 5% вищі ціни. Західня преса передбачає, що коли донедавна весь сирійський імпорт походив з Америки, Західньої Німеччини і Англії, то вже в найближчих місяцях це радикально зміниться, бо Сирія буде примушена купувати там, де вона продає власний товар. Також у фінансових операціях совєтські гроші витискають американські і західні. Йорданія виреклася англійської допомоги, і тепер здана на американську, але на неї не може не діяти приклад Сирії, яка дістала — за твердженням американської преси — від 300 до 600 мільйонів долярів совєтської допомоги на розбудову господарства, здебільша на $2\frac{1}{2}$ відсотки, і то без тієї вимоги ньюйоркського Світового Банку, яка дразнить арабів: нагляду над способом зужиткування даних позичок.

Трагізм ситуації полягає у тому, що на очах сучасної ґенерації Москва здійснює доктрину Леніна про конечність використовування комунізмом молодих націоналістичних рухів Сходу та що вільний світ не зумів скоріше приєднати тих рухів для себе. Коли визвольний характер націоналізму різних арабських народів — від Альжиру по Сирію — викликає найбільші симпатії всіх, для яких сам принцип волі і права на волю непорушний, то водночас з найбільшим занепокоєнням Захід стежить за поступом совєтської забріханої пропаґанди, яка вміла знайти доступ до патріотичних кіл у різних арабських країнах. Нема сумніву, що сирійські старшини, які тепер здобули найбільший вплив в своїй країні, щиро не вірять в небезпеку для неї від користування допомогою від Москви. Але як переконати їх, що ту саму помилку зробили вже у Східній і Середній Европі пречисленні інші патріоти своїх країн, які в найкращій вірі, позіривши в щирість інтенцій комуністичної Москви, підрізали екзистенцію своїх батьківщин?!

Євген Онацький

ДЕМОКРАТІЯ БОРОНИТЬСЯ

Арґентинський уряд, що вийшов із антиперонїстичної революції під гаслами демократії і свободи, проголосив 4 жовтня стан облоги, обмежений в часі і в просторі: він має тривати місяць і поширюється тільки на провінцію Буенос Айрес і саму столицю. Причин для цього драстичного кроку досить багато, і їх згадано побіжно в самому декреті про проголошення стану облоги: антидемократичні підривні сили намагаються поширити неспокій і нелад в країні, щоб не допустити до сповнення цілей антиперонїстичної революції, себто до забезпечення демократичного режиму.

Дійсно, Арґентина переживала останніми місяцями дуже неспокійні часи: щодня зибухали на фабриках пожежі, проголошувалися страйки, підкладалися бомби, що, на щастя, далеко не всі вибухали, поширювалися тривожні чутки про різні змови, зростало незадоволення робітничих мас внаслідок дорожнечі життя. Була недавно й спроба загального страйку, що, використовуючи ніби економічні гасла, насправді мав явно політичний характер, але саме тому не знайшов повної підтримки і, нарешті, скрахував. Зросла в останні часи також діяльність просто таки кримінальних банд, — не минає дня, щоб часописи не приносили вістки про збройні напади, доконані в осередку столиці, — напади, які свідчать, з одного боку, про надто велику кількість зброї, що знаходиться в розпорядженні злочинних елементів, а, з другого — про недостатню силу поліційного нагляду і охорони.

Все це примусило, нарешті, уряд застосувати крайні засоби, щоб очистити терен від злочинних та підривних елементів. Стан облоги залишає всилі свободу слова і свободу зборів, як то уточнено в декреті, але дозволяє поліції й військові діяти енерґійно в цілях оздоровлення суспільної атмосфери.

Цей рішучий крок викликав зараз же реакцію опозиціонерів, в першу чергу т. зв. непримирних радикалів, що відмовляють революційному урядові ген. Арамбуру право взагалі вживати революційних заходів, і що, здобувши в виборах до Конституанти мало не третину місць, відмовилися взяти участь в працях Конституанти, бо вона, мовляв, неправно скликана урядом, який не смів її скликати. Це, правда, не перешкодило Конституанті розпочати й провадити свою працю, внаслідок якої Арґентина вже знає, що в підставах її громадського й політичного життя лежить не остання, перонїстична, конституція, а конституція 1853 р., побудована на засадах справжньої демократії. Отже, після проголошення стану облоги, що має забезпечити здійснення засад тої давньої, тепер відновленої демократичної конституції, непримирні радикали видали заяву про те, що запровадження стану облоги суперечить самим засадам демократії, що не можна, мовляв, боронити демократії методами тоталітаризму. Вони, очевидячки, поділяють думку французького політичного діяча Ля Рошелля, який писав, що „демократія перестає бути демократією з моменту, коли починає боронитися силою..." Вони, очевидячки, уважають чи удають, що уважають, що демократія повинна тріюмфувати задля своїх гарних гасел!

Багато в цьому демагогії, але багато й наївности та політичної недосвідчености, через яку й українська демократія свого часу мусіла перейти, не знаходячи моральної сили протиставитися (в рр. 1917-1918) розкладовій пропаґанді московських большевицьких аґентів, які просто паралізували наших демократів, а пізніше демократів Західньої Европи, отими закидами порушення ними самими демократичних засад.

Оповідають анекдот про одного дипломата, що, упавши в море, зустрів прожерливу акулу, яка кинулася до нього. Дипломат, на щастя, мав при собі ножа, яким і намірився боронитися. — Як, ви, дипломате, беретесь до риби з ножем!? Де ж це видано? — І дипломат, пригадав, що правила етики забороняють вживати ножа на рибу, відкинув його, і акула з'їла надто формалістичного дипломата.

Аґенти тоталітарних режимів, а московського в першу чергу, теж „поїли" чимало наївних демократів, що намагалися боронити демократію голими фразами та промовами: вони відразу паралізували демократію, приліплюючи їм ярлики „фашистів". Кожний, хто намагався боронитися від розкладової акції московських аґентів, ставав „фашистом", — не минув цієї долі й президент Труман за свою „доктрину", якою він порятував Грецію, не минули її й Черчілл, Аденауер та інші, що не злякалися „страшної" наліпки.

Теперішній арґентинський уряд твердо стоїть на тій позиції, що демократія, коли вона загрожена, має право боронитися. Самооборона — це теж боротьба, і в боротьбі діють закони, тій боротьбі належні.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАШЕ ХОРОВЕ І ОРКЕСТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

Вичитав я у „Шикаґівській хроніці" („Свобода" ч. 194) про кризу в тамошньому чоловічому хорі „Сурма" та причини цієї кризи а саме: немає помочі в голосах, немає співаків, які ходили б на проби хору, і тому диригент хору зрезиґнував. Цей факт, як і аналогічні факти по інших осередках нашої спільноти у ЗДА, вимагають нашої уваги. Хоч прийнялось у нас твердження, що ми — нація меломанів, другі по італійцях, але смію твердити, що в організації наших співочих об'єднань чи музичних ансамблів ми замало послідовні і витривалі.

Почну від першої катеґорії: любителів української пісні, а зокрема наших співаків (чок) з добрими голосами. У кожному нашому скупченні в ЗДА є їх чимало. Почуєте гарні голоси у церкві, на родинних святах, пікніках, навіть в барі, однак до українського хору, для зорганізованого виступу декого з них не притягнеш.

Маємо в ЗДА кілька українських чоловічих та мішаних хорів: в Ню Йорку, Филаделфії, Шикаґо, Лігайвелі, Дітройті, Нюарку, Рачестері і т. д., з добрими диригентами, які витрачають максимум енерґії і часу, вкладають свою душу і знання, щоб хор якнайкраще презентувався. Треба дивуватися витривалості цих людей, фанатиків вокального мистецтва, що не зневіряються, а, навпаки, вперто продовжують свою улюблену працю. Глянувши під час виступу хору на сцену та перечисливши хористів і хористок, думаєш собі: невже серед кількох, кільканадцятьох чи кількадесятьох тисяч українців в даному місті знайшлося лише 20-25 осіб з добрими голосами для зорганізованого виступу? Напевно знайдеться їх в тому місті далеко більше. Вони розпорошені по менших церковних або світських хорах з незначним числом співаків, а чимало з них блукає осторонь хору. Об'єднати їх в одному репрезентативному українському хорі важко. Зате любимо часто повторяти трафаретні слова: зійдеться чотири українці, і вже є хор!

Радіємо на згадку про наші мішані хори „Боян" та чоловічі хори „Бандурист", „Думка", „Сурма" і інші в минулому на рідних землях, про влаштовувані ними в рр. 1942-43 славні фестивалі. Радо згадуємо про 300-членний (зложений з 7-х хорів) український мішаний хор в ЗДА у р. 1936 під батутою проф. О. Кошиця. Високо цінимо мистецькі хори, які сюди приїхали з рідних земель, зокрема Капелю Бандуристів під управою пп. Китастого та Божика в ЗДА і мішаних хор під управою п. Городовенка в Канаді. Славу і добре ім'я приносить нам чоловічий хор, зложений із самих голландців в Утрехті під управою п. М. Антоновича, який у вишитих сорочках з українською піснею на устах переїхав Голляндію вздовж і впоперек.

Теперішній стан українських хорів у ЗДА, не зважаючи на можливості найкращого розвитку, не є таким, як повинен бути. Беручи до уваги згадану кризу в хорі „Сурма" в Шикаґо, треба з жалем ствердити, що не є він одинокий. Такий стан в наших церковних чи світських хорах повторятиметься, якщо не подбаємо про нарибок, який повинні виховати наші парохіяльні школи та молодечі організації. А голосовий матеріял серед дітвори тут народженої чи новоприбулої — великий. Сл. п. митрополит А. Шептицький, коли в початках 20-их років приїздив до ЗДА, звернув велику увагу на організування хорів при парохіях, підкресливши при цьому значення української пісні, як виховного засобу в нашому церковному та громадському житті.

Для кращого розвитку українських хорів у ЗДА належало б створити об'єднання (союз) цих хорів, завданням якого було б дбати про видавання музичних творів, влаштовування спільних хорових виступів у формі фестивалів, концертів тощо.

Після прочитання статті п. Р. Бородієвича у „Свободі" „За власні духові оркестри", хочу також порушити справу організування нами струнних ансамблів, духових та симфонічних оркестр. Мої часті розмови на цю тему з представниками наших музичних кіл, вміщений свого часу в „Свободі" цікавий допис професора М. Фоменка про струнний ансамбль ім. Н. Нижанківського в Ню Йорку та допис невідомого автора на тему, як поширена тепер музика в ЗДА, конкретно про численні симфонічні оркестри в різних стейтах — дали мені поштовх до написання цих кількох моїх завваг.

У минулому на рідних землях ми мали читальні „Просвіти", Соколи, Січі, що за короткий час організували духові оркестри, існування яких часто було сполучене з великими коштами. Деякі з них були добре вишколені й відомі на західніх землях України з своїх успішних виступів на святах, сокільсько-січових здвигах, фестинах та ін. Крім того, існували наші струнні ансамблі по містах та містечках. Це все в сумі було доказом нашої живучости, а щонайменше великого заінтересування музикою.

Найпопулярнішим на рідних землях було колись фортепіяно, яке обов'язково знаходилося в домах наших музикальних родин по містах і містечках, а на селі звичайно в домах українських священиків, доньки яких врядигоди, переважно на храмове свято, пригравали гостям до танку. Давні, гарні часи, які

(Закінчення на стороні 5-ій)

ВІСТКУ ПРИШЛИ...

Вістку пришли, передай
Звідти, де степом — розмай,
Де вколо хати жоржини.
Не зрозуміти тобі,
Як проростає біль
Юнь первоцвіту в чужині.

Золотом-тугою там
Осінь притрусить літа,
Щоб не шукали ми втрати...
Вістку пришли, чи й тепер
Рада, як стріне тебе,
Чи ще живе моя мати.

ОЛЬГА ЛУБСЬКА

Оксана Волчук

ВЕРХАМИ СІЄРРИ НЕВАДИ

(З мандрівного щоденника)

(5)

На жаль, в цю пору року „квітів по пояс", про які пише наш туристичний провідник, тут вже немає, зате вся долина вистелена грубою верствою мохів і трав, в яких нога западається, як у килим. Деколи понад травою виставляє головку ховрашок, стаючи на задні лапки, і свистить довго-довго, але коли зблизитись до нього, миттю ховається в котромусь із своїх підземних ходів. Його уважають „плугом" луки, бо він розбудовує цілу сітку тунелів під землею, перемішуючи її і вентилюючи. Тут і там розкидані невеличкі соснові гайки, в одному з яких, над самим берегом ріки, ми залишаємо наші наплечники, щоб таборувати, хоч не певні, чи тут таборувати дозволено. Людей не зустрічаємо, тільки на протилежному березі ріки якась малярка, розклавши палітру, пробує схопити рожеву баню Ламберт Дом, а далі самотній рибалка мовчки чекає на рибку.

Сонце хилиться до заходу, і полонина займається рижаво-зеленими барвами. Гострі і наче підтяті вершки гір грізно чорніють на тлі жовтої заграви, що розлилася по небі.

Біля нас пробігає гусаком до ріки невелика громадка хлопчиків в темних однострoях і з рушниками в руках. Затримуємо останнього, і він пояснює нам, що це 6-тижневий табір Трейл Фаиндерс, і вони щодругий день ходять на гірські тури не готовими стежками, а при помочі лише та вського альпіністичного приладдя шукаючи собі власних доріг, очевидно за вказівками провідників. Позавчора трапилося в їх таборі нещастя: двоє 12-літніх ровесників вибрались потайки на Ламберт Дом; майже під самим верхом один з них посковзнувся і скотився в пропасть, потягнувши за собою другого.

Шатра ми не ставили, чекаючи, поки стемніє. Щоправда, наші таборові вимоги дуже скромні і жадної кривди природі ми не заподіємо, але все ж таки краще, щоб нас ніхто не бачив.

Користаючи з вільного часу, рішаю зробити „генеральне прання", бо невідомо, чи така нагода ще трапиться. Р. тим часом, як і кожного вечора, студіює на мапі завтрішню туру, підраховує милі і висоти.

Над самою водою спиняюсь, наче вкопана. За кілька кроків від мене, ніби намальована, стоїть непорушно у воді громадка оленів — рогатий батько спереду, а три менші за ним. Вони спокійно дивляться на мене якусь хвилину, потім, напившись води, завертають повагом в гущавину.

Четвер, 21 липня.

Вранці збудив нас глухий шум. Дощ! — промайнуло мені в голові. Справді, це був дощ, вліті надзвичайно рідке тут явище. Очевидно, моє „прання" було зовсім мокре, і довелося тільки ще раз викрутити все і посклaдати в целюльозовий мішечок.

Але за хвилину вже світило сонце, заливаючи долину колючими променями. На траві перлисто іскрилася роса. Знов заповідався погідний день.

Біля ресторану метушилися вже люди. Зустріли ми там і нашого „знайомого" з Тенаґ Лейк, що зразу впізнав нас. Цим разом він уже був в повному виряді і з своїми товаришами-студентами вибирався на довшу туру.

Не гаючи часу, ми виходимо на стежку і, минаючи табори, закутані паравнами з білих простирал, вступаємо в ліс. По обох сторонах дороги, головно біля потоку, пасуться сарни, одинцем або стадами, і мовчки проводять нас чорними очима.

Доганяємо групку людей — самі старші — які вперто тягнуть за собою невеличкого двоколісного возика. На ньому накладене і прив'язане шнурками всяке добро, включно з посудом, і возик скаче з каменя на камінь, таракоче на вибоїстій гірській стежці.

Сонце починає припікати, головно там, де уривається тінь дерев і стежка веде голим узбіччям. Трава зовсім пожовкла, а ґрунт спалений і потрісканий.

В одному місці перебігло нам дорогу руде звірятко, завбільшки з малого лиса, з таким же пушистим хвостом, держачи в зубах своє маля.

— Це — мармот, — пояснили нам наші знайомі, і зразу почалися лови, але не з рушницями, а з фотографічними апаратами. Всі ми обступили криївку, де заховалося звірятко, але воно тільки час від часу виставляло головку, все ще тримаючи за карк маля. Так ми чатували мовчки, аж поки над'їхала валка мулів, і від тупоту копит звірятко так злякалося, що більше й носика не виставило.

Наші знайомі, змучені двоколіскою, рішили відпочити, а Р., набираючи води з потоку, залишив в траві свій фотоапарат і мусів вертатися назад.

Не знаючи про це, в захоплені новими краєвидами, іду все далі й далі, не оглядаючись. Ось уже ліс кінчився, і переді мною відкрилася широка полонина, вкрита зеленою травою та поросла на узгір'ях рідкою деревиною. Щокрок на обрії з'являються нові верхи, і я йду в якійсь нестриманій цікавості, наче за маривом фата моргани, не зважаючи на час і спрагу.

Полуднішне сонце сипле мені просто в лице пригорщами променів, а краї полонини геть згубилися в сизій далині. Ми думали бути на Фоґельзанґ озері (цікаво, звідкіля взялася ця німецька назва?) на полудне, але вже 1-ша год., а його й не видно. Ноги вже таки добре змучились, але я боюся сходити зі стежки в тінь, щоб не розминутися з Р.

Доходжу врешті до роздоріжжя і з залізної таблички вичитую, що до озера ще 2,2 милі. Долина починає звужуватись і вершечки гір, що недавно ледве вирисовувалися на обрії, виростають по обох сторонах в могутні зубчасті скелі.

Доходила 2-го год., коли я добилася до Фоґельзанґ Гай Сієрра Кемп — одного з нечисленних високогірських таборів.

Останній підхід був несподівано важкий, бо дуже стрімкий, по стежці, поміж безладно розкиненими уламками скель. Важко дихаючи, зійшла я вгору і нараз — що за краса!

Невелике озерце, наче викуте в камінному цирку з рівним спокійним плесом, що має дивну сіро-голубу барву. На південь бовваніє гострий на 10.500 стіп висоти стіжок Фоґельзанґ Пік, на півночі багато нижча скеля Флетчер Пік, полупана і знищена, немовби її хтось пробував розсадити динамітом. Під нею великий пласт снігу, з якого вода збігає до озера. І тільки біля самого берега невеликий клаптик зеленої травички, на якій розкидані кущики квітів.

Скидаю з себе наплечник і розвішую по гілках мокру білизну з надією, що тут буде довший відпочинок. Але не минуло й пів хвилини, як не знати звідки надлетіла хмара комарів, які з дикою в'їдливістю почали тяти мене по ногах, руках, лізти в очі, вуха, волосся. Одягаю вітрівку, зводжу ковніра, відкочую догори скарпетки і, підібгавши під себе ноги, зіщулююся і ховаю обличчя на колінах.

Не знаю, скільки часу проминуло, коли враз подуло на мене гострим вітром. Наче спросоння підводжу голову і — не впізнаю, де я. Моє озерце настовбурчилося, посіріло, а його плесо поморщилось дрібними хвильками. Фоґельзанґ Пік раптом закурився. Хмари швидко та низько почали клубочитися, затягаючи все небо. Сонце зникло, і стало холодно й страшно.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

ПОКАЗНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Одним із найхарактеристичніших показників наявности, розвитку і росту національної культури кожного народу є видавничий, книжковий рух, кількість і якість виданих в мові даної нації літературно-мистецьких творів, наукових праць і посібників, технічних підручників тощо.

Не зважаючи на підневільні умови, що в них живе головна маса українського народу на рідних землях, як теж і на важкі умови розселення майже двомільйонової маси українців на еміграції, треба ствердити широкий ріст українського книжкового руху і потойбіч і поцейбіч залізної завіси і разом з цим теж живучість української культури. Розвиткў української культури, появи все нових творів у різних ділянках національної творчости, зокрема в літературі, мистецтві і науці не змогли припинити всі нівеляторські і русифікаційні тенденції, здійснювані Москвою в Українській ССР. Не засихають джерела національної творчости і на еміґрації в усіх тих скупченнях, де опинилися українці після останніх ісходів з України. Появляються і тут все нові, цілком оригінальні твори з українського письменства, що стануть тривалим здобутком української культури. Ростуть все нові кадри молодих українських науковців, що даючи важливі причинки для української науки, вводять її водночас із цим у світову науку. І тут на еміґрації, як і на рідних землях міцним живчиком б'є воля творців пера займати своїми творами належне Україні місце в „народів вольних колі".

Беручи до уваги ці тенденції росту і розвитку в українському видавничому русі, редакція „Свободи" плянує скерувати додаток щоденника в тому напрямку, щоб давати якнайбільше рецензій та оглядів із нових видань, які появляються у вільному світі і в дальшому теж давати огляди, чи повідомлення про появи нових творів і праць в підсовєтській Україні, якщо вони з того чи іншого погляду заслуговують на увагу. Окрема увага буде присвячена працям про Україну, що появляються іншими мовами. Йде про те, щоб інформувати про нові видання не тільки зацікавлених в них осіб, але також і широкий читацький український загал у вільному світі, спрагнений і вартісніших літературних творів і наукових праць, що поглиблювали б і поширювали знання про Україну, її минуле і сучасність.

Друкуючи рецензії й огляди із різних ділянок літератури і науки, редакція докладатиме заходів до того, щоб запрошувати для рецензій по змозі якнайбільш компетентних людей, і дбати про те, щоб автори відзивів давали якнайоб'єктивнішу і найспокійнішу оцінку даного видання. Для інформації буде друкована постійно сеґреґована і повна бібліографія всіх книжкових і журнальних видань, надсиланих до редакції „Свободи".

Уводячи ці тенденції в способі редаґування і доборі матеріялу для літературно-мистецького додатку „Свободи", Редакція сподівається, що вони будуть новою заохотою для авторів і для читачів нових українських літературних і наукових публікацій.

Мик. Кузьмович

ЛЮБОСЛАВ ГУЦАЛЮК

(Враження з виставки)

Дня 1-го жовтня відбулося в ґалерії Boissevain відкриття виставки картин Любослава Гуцалюка. Востаннє бачили ми кілька картин Гуцалюка перед його від'їздом до Парижу, в 1954 році на „Виставці Дев'ятьох". Теперішня виставка — це перша нагода оглянути більшу кількість Гуцалюкових картин, створених у роках 1956-57.

У тих картинах, що ми їх бачили перед трьома роками, відчувалося спонтанність, енерґію, нетерпеливість у перенесенні на полотно внутрішніх переживань мистця. Їхній ефект полягав на широкому трактуванні площин „чистих" кольорів. Це були абстрактно висловлені фаєрверки емоцій.

Щоб правильно відчути картини біжучої виставки треба саме цей факт постійно мати перед очима. Гуцалюк один із тих нечисленних малярів, що у нього абстракт був вихідною точкою творчости. Він починав там, де багато старших мистців знаходило завершення їхньої творчости. Від процесу чисто підсвідомого вислову почувань та ідей, мистець перейшов до інтерпретування баченого. Тільки у нього тепер діє цілий ряд аналітичних процесів, які те бачене упрощують, аналізують — існуючі форми сприймають, але відкидають з них все те, що у формі не є істотне. З абстрактного експресіонізму — мистець перейшов до синтетичного реалізму.

Розглядаючи картини біжучої виставки нас спеціяльно вразила роля, що її в їх побудові відіграє лінія; у таких картинах як: „Красвид з човном", „Зелений красвид" (ч. 9), „Паризький пейзаж" кольор і площина зовсім підпорядковані лінії. Існування форми є зобумовлене композицією ліній, а не взаємовідношенням кольорів. Враження глибини є вислідом геометричної побудови горизонтальних, вертикальних і сполучних ліній та обумовлених ними площин. У висліді маємо декоративний уклад, який одначе не є абстрактним, а бере свою внутрішню побудову з природи та з реакції інтелекту, мистця на бачене. В тих картинах вражає велика здержаність можна б навіть сказати — контемплятивність.

У картинах „Чорний і червоний красвид" і „Чорні і червоні доми" лінеарна композиція є така домінуюча, що вони були б либонь кращими картинами в чисто графічному трактуванні. Наприклад, в лінориті ті дві теми могли б бути цікавіші, як в олії. В картині „Римський красвид" теж можна б розміщення кольорів змінити, зберігаючи цим внутрішній ритм картини.

З другого боку маємо такі картини як „Жовті глядіолі", „Зелений красвид" (ч. 27), „Еспанський красвид" — де композиція є засаднично площинова і де лінійний рисунок сходить на другий плян.

Найбільш гармонійними є ті картини, в яких існує рівновага між розв'язанням площин, кольором і лінією. Сюди належать: „Чорнобілий красвид", „Паризькі завулки", „Міст у Венеції", „Листки в дзбанку", „Жовтий натюрморт". При всій динаміці композиції — їхня внутрішня гармонія дає глядачеві враження, спокою, контролі, надуми.

Немає сумніву, що за останніх два роки талант Гуцалюка дуже сконсолідувався. Виставка подібна до подорожнього, що у своїй мандрівці присів на камінь, щоб хвилину відпочити та упорядкувати враження пройденого. Куди поведе його дальша мандрівка — годі передбачити. Він нікого не наслідує і за вийнятком двох картин не можна дошукатися ніяких аналогій чи імітування.

Для нас було несподіванкою довідатися, що „Катедра Нотрдам" це найновіша картина мистця. Коли це брати як натяк на нові заінтересування, тоді можна сподіватися, що після розв'язання проблем площин, мистця можуть потягнути проблеми розв'язки об'єму. Тоді це було б замкненням циклу проблем, що їх поставив Сезан. Все ж, якою дорогою Любослав Гуцалюк не пішов би, на підставі досі побаченого з довір'ям і цікавістю ждатимемо дальших етапів мистецької мандрівки цього талановитого мистця.

В. Давиденко

БОРИС ГОМЗИН

(З нагоди його 70-ліття)

Коваль кує і гне, і тне . . .
Одне скінчить, друге почне!
У горні сміх лищить
червоно-чорний . . .

В творбі твоїй оттак од літ
Міниться променистий світ,
Я ж іскра, що на
хвилю блисла,
Запалена в твоїм вогні . . .

Борис Гомзин (1920-ий рік)

Так, шукаючи себе в суперечностях мінливого світу, писав тридцять років тому в Празі поет Борис Гомзин, якому сповнилося недавно сімдесят років. А проте, не хвилевою іскрою, як писав поет у цьому вірші, а ясним вогнем усе свідоме життя судилося горіти йому — воякові визвольних змагань, поетові, журналістові й письменникові, громадському й політичному діячеві. І тепер у Німеччині, в лікарні, прикутий до ліжка довголітньою недугою леґенів, все ще горить він і все ще працює.

Борис Гомзин із зброєю в руках, як кавалерійський старшина-фронтовик військ УНР, перейшов від самих початків епопею національної революції, зазнав щастя її перемоги і гіркоти її поразки. Ще там, в Україні, у кривавих повсякденних боях плекав він у собі поетичні образи і теми, які пізніше, на чужині, скристалізувались і лягли на папір у формі поезій. Ще там визрівав у ньому тонкий аналітик сучасних йому і майбутніх подій, що потрясатимуть світом. З останніми українськими загонами вийшов Борис Гомзин на еміґрацію, щоб воювати далі за Україну — гострим, мудрим і разячим пером.

Наше молоде покоління мало знає поетичний і мистецький доробок полковника Гомзина, бо збірка його віршів „Тройзілля" вийшла ще в 1928 р. в Празі, а його поема „Лови" була видрукувана як підпільне видання Організації Українських Націоналістів. А шкода! Бо творчість його, патріотична й гуманістична, така далека від манірности й штучности деяких наших супермодерних поетів — актуальна і нині, а еміґраційні, зокрема, мотиви, що звучать у його ранніх поезіях, близькі нам, новій еміґрації. Особливо варто було б нашій молоді познайомитися з його філософською поемою „Еклезіяст", де в експресіоністичній формі прославляє він „творчий дух в безмежній таємниці всесвіту", вчить любити Україну і вірити в її постання та прийдешню славу. У 20-х і 30-их роках рясніли ще поезії Бориса Гомзина в журналах і часописах „Літературно-Науковий Вістник", „Самостійна Думка", „Нова Україна" та ін.

Знаний також Борис Гомзин як талановитий новеліст (збірка „Прокляті часи", новелі „1918 рік", „Романтик" та ін.), автор драми „Кров кличе" (1935), з життя підпільників-націоналістів, яку часто виставляли на сценах українських театрів. Все це також здебільшого лишилося незнаним для сучасного покоління.

Від 1938 по 1945 рік полк. Гомзин, не припиняючи літературно-публіцистичної діяльности, працював як начальник Союзу Гетьманців-Державників і редаґував журнал „Нація в Поході". У 1945 році він перейняв пост реґента до часу, коли провід Гетьманського Руху перебрала вдова покійного гетьмана. Але ніколи не цурався він і „малої праці": по війні в скитальчих таборах, у тих рідких інтервалах, коли тяжка недуга відходила від нього, із запалом віддавався громадській діяльності, виступаючи з лекціями-рефератами на літературні, філософські, суспільні теми. Ще недавно в одному з найглухіших таборів північної Німеччини, в закинутому між гір і лісів Авґустдорфі, зорганізував був полк. Гомзин для нечисленної сумівської молоді філософсько-дискусійний клюб „Панта рей" (Все тече), де вчив своїх юних слухачів активно мислити.

Як публіцист, Борис Гомзин виступав під псевдонімами Мирона Бурянина і Нового Сковороди (Newfryingpan). Його „Єретичні думки" і „З щоденника", що постійно друкувалися в українських часописах, зокрема в „Шляху Перемоги" — це довга низка блискучих памфлетів-есеїв, у яких шукає автор, хоч як це не звучить парадоксально, консерватист-гетьманець і націоналіст-революціонер, — синтези національного світогляду і порушує пекучі проблеми суспільно-громадського і політичного життя. В цих памфлетах-есеях, глибоко продуманих, насичених терпким сарказмом чи перейнятих тонкою іронією, Борис Гомзин з однаковою увагою аналізує дрібні еміґраційні справи, питання світоглядово-філософські, справи міжнародного політичного характеру, які тривожать світ.

Саме в 70-ліття д-ра полк. Бориса Гомзина вийшла в світ у Ганновері (Німеччина) найновіша його книжка „Большевизм — органічне московське явище" (у підзаголовку: „Зі щоденника людини, що її оточення не розуміє, не хоче або й не може розуміти").

Глибокий ерудит, Борис Гомзин в цьому останньому своєму творі уґрунтованими на численних, переважно російських же таки джерелах, матеріялами, на основі власного багатого життьового досвіду і глибокого знання російської історії старих і нових часів, викриває істоту большевизму, як явище суто московське, з давніх часів притаманне московській душі.

І знову в цій книжці, писаній вже тоді, коли недуга знесилювала автора — свіжість арґументації, гострота аналізи, бездоганна чистота літературної мови, блискучий, як і тридцять років тому, стиль — свідчать, що її 70-літній автор, дармащо прикутий до ліжка, все ще молодий і здоровий духом вояк і мислитель. І напевно скаже ще він не одно слово дотепне і розумне в обороні справи, якій присвятив усе своє життя.

У передмові до цісї нової книжки д-ра Бориса Гомзина читаємо, що її автор найбільше бажав би, щоб була вона перекладена на англійську мову для вжитку тих українців у ЗДА і Канаді, які не володіють українською мовою.

В. Іванис

ЗАМІСТЬ РЕЦЕНЗІЇ. НА РОМАН „ЧОРНОМОРЦІ"

Проф. Василь Чапленко доописав свій історичний роман „Чорноморці або кошовий Харко з усім товариством", 1957 р., частина якого була надрукована в 1948 році в Мюнхені (Німеччина). Книжка ця має 336 сторін великої 8°. У творі по-мистецьки описані часи, коли „Вірне Військо Запорожське" одержало назву „Військо Вірних Козаків Чорноморських" і коли поселено його між ріками Бугом та Дністром. В розділах „У Мар'янушиному Царстві", „Жалісна гісторія" та „В боротьбі за козацькі права" яскраво подав автор, як у цю пору повертали козаків у кріпаки, вибравши для цього події в селі Турбаї на Полтавщині. В розділі ж „Лисячий хвіст військового судді Антона Головатого" переказує автор про перебування А. Головатого з делеґацією в Петербурзі і на прийомі у цариці Катерини II, промова до неї тощо. У творі наведено, як у Коші зустріли суддю А. Головатого з грамотою цариці Катерини II та цілу низку фраґментів з приготувань до переселення на Тамань і саме переселення — фльотилією під командою Сави Білого та 3-ма суходільними валками під проводом полковника Кордовського, Захара Чепіги й Антона Головатого. Поведінка запорожців з російськими вельможами виходить в автора надто сервілістична, що відбігає від дійсности.

В розділі „Хутір над Громоклією" понад 10 сторін присвячує В. Чапленко сіромахам (10 запорожців), що опинились на цьому хуторі. Вони представлені гультяями, ледацюгами, майже голими, п'яницями. „Одні тільки лежали, інші спали, повивертавшись, як кабани, і докотрі з цих були зовсім голі, бо ж у сні й оті козячі шкіри з них позсувалися. І в таких тільки хрестик на шиї свідчив, що то таки людина Божа, а не свиня чи якась інша худобина" (14 сторона). Одиак це не можна брати за типове для українців явище, а як якийсь випадок. Подаванням такого фаґменту, як типового, автор робить помилку й кривду українцям. Українці не лише хоробрі, а й працьовитий нарід. Ці ж запорожці перетворили дикі степи й плавні Кубані майже в суцільні сади й виноградники і зробили з неї найбагатшу провінцію кол. Росії. Пияцтвом українці далеко відстають від багатьох народів. У них ніколи не було „понеділка-важкого дня (бо похмілля)", як у москалів. За статистикою вживаного алькоголю на голову українці стоять далеко позаду британців, французів, німців, поляків.

У книзі занадто багато рідко вживаних слів, які затемнюють зміст і знеохочують читача, нпр., „їхали ходки" (ст. 7), а чому не зрозумілішим словомходою? ...„Новенький карабін" — це останнє слово появилось на Сході перед І-ою світовою війною, коли кінноту й кулеметників озброїли коротшими, без баґнетів рушницями, а було це у 20-му, а не у 18-му столітті. На стор. 35-ій: „снохода". ...„споховисто" і провінціялізм — пшеничка, замість загальновживаного кукурудза. Ст. 55: „з плигу збило, він аж почервонів на виду" — знову відгадувати треба. Ст. 59: „аер був чистий". Ст. 141: „він навиляді€ після хороби" — мабуть видужає? Стор. 309: „геть грядою" і пояснення, що гряда є зарослe очеретом місце, а в дійсності — гряда це є підвищена над очеретами й лиманами місцевість, що охоплює інколи і декілька кілометрів.

Опис весілля героя роману Левка Сердюченка з Ївгою в Красунському Куті (в Катеринодарі) занадто докладний і напевне з переборщенням. Ніколи не доводилося читати чи чути, щоб на Кубані вивішувати при цьому червоний прапор, як у автора, а лише старший боярин приносив до батьків молодої коровай, перев'язаний червоною стрічкою.

Про Безкровного, що ніби був військовим хорунжим (ст. 333-334), розповіджена від початку до кінця — байка. Прибувши на Кубань, він був уже старшою людиною. Про нього докладно писав проф. Ф. А. Щербина в „Історії Кубанського Козачого Війська", як він командував більшим з'єднанням козаків, що взяли кріпость Анапу (від турків). По закінченні бою якийсь турок байдаком хотів утекти з Анапи і виплив у бурхливе море, яке почало його заливати. Безкровний стояв на коні над кручею і, як побачив, що турок може загинути, стрибнув конем в море і врятував потопаючого. Пізніше цей Безкровний став Кубанським Військовим Отаманом, не дійшов до ладу з Петербургом, покинув отаманство, не захотів прийняти російського дворянства, залишив Іванівський курінь і переселився за Кубань на хутір біля пізнішої ст. Лінейної (Владікавказької залізниці) юрта станиці Охтирської. Його 6 праправнуків я особисто добре знав. Цей отаман залишив м. Катеринодару найкращий шпиталь свого імени.

Дрібною помилкою в романі є зазначення, що Крим був приєднаний в 1791 році; сталося це в 1787 році.

Очевидячки помилково записано, що фльотилія запливала до Теодосії, назвавши її Єнікале, бо цей порт звався тоді Кафа. За татарського ханату це був найбільший ринок для продажу рабів (ясиру). Географічно це вимагало б зайвого повороту й витрати часу. Найпростіше ж було плисти просто до Єнікале (сучасна Керч), з якої в ясний день видно й берег Тамані.

На нашу думку, в історичних романах, діючих дійсно осіб не можна називати вульгаризмами, як Харько, Савка, а треба писати Кошовий Захар Чепіга, командуючий фльотилією Сава Білий і т. д.

Книга написана своєрідним, легким до читання стилем. Коректура переведена добре. Оформлена книга також прекрасно (мистецька обкладинка, добрий папір, вдале розміщення написів). Без перебільшення можна сказати, що проф. В. Чапленко зробив великий вклад в українську літературу. Книга має прикрашувати бібліотеку кожного українського патріота. З неї найлегше довідатись, звідки появилися українці на прекрасній Кубані.

Від редакції: Погоджуючись з Вш. Рецензентом в оцінці роману В. Чапленка, треба висловити заперечення проти надто реалістичного і яскравого виведення в романі „любовних" сцен, що не дає можливости рекомендувати цю книжку читачам молодшого віку.

НОВА ПРАЦЯ ПРО СКОВОРОДУ

У видавництві Київського Державного Університету ім. Т. Шевченка появилася цього року праця Т. А. Білича п. н. „Світогляд Г. С. Сковороди" (Київ, 1957, 8°, стор. 110 2 нн.). В монографії, що її „відповідальним редактором" був, згідно із совєтськими звичаями, доц. І. П. Головаха, висвітлена епоха, в якій жив видатний український філософ XVII-го ст. Григорій Сковорода, зокрема стан освіти в ту добу в Україні. Автор Т. А. Білич показує теж діяльність Сковороди в Київській Академії в першій половині 18-го ст. В огляді праць про Сковороду Т. А. Білич згадує й обговорює новіші праці про цього українського філософа, що появилася за кордонами СССР, зокрема працю Дм. Чижевського, з яким широко полемізує, називаючи його „махровим буржуазним дослідником". Характеристично, що між обговореними працями Т. А. Білич не згадує, поза працею акад. Д. І. Багалія (1926 року), ні однієї праці чи видання про Сковороду із виданих в СССР, що їх авторами були совєтські дослідники. Виходить, що таких праць взагалі не було, як і не спромоглися досі Совєти на видання повної збірки творів Сковороди (Т. А. Білич користується російським виданням з 1912 року!). В каталогах „намічених до видання" праць Академії Наук Української ССР, згадано тільки, що в другій половині 1957 року має появитися Зібрання творів Г. С. Сковороди в одному томі (65 друк. аркушів) за редакцією О. І. Білецького, Д. Ф. Острянина і П. М. Попова, що мало б бути „першим повним виданням творів філософа". Як на 40 років совєтського режиму все це — враховуючи навіть брошуру чи пак монографію Т. А. Білича — цілком таки мало.

Ю. Кич.

РВЕТЬСЯ ДУМКА ЧАЙКОЮ...

Рветься думка чайкою безвинну,
Б'ється об риштовання, дроти,
З горних площ у далеч-тугу синю
Їй шляху, дороги не знайти.

Там блакить пшеничним сонцем плине,
Дні рум'яні, вмиті до зорі,
І хати квітчасті, придолинні —
Гнізда, що вили нам матері.

Хоч на мить до сліду їх припасти,
І навік покластись — де хрести,
Барвін-листям слатися хрещатим,
Чебрецем в ногах їм розцвісти . . .

Рветься думка чайкою з картатих
Площ і вулиць, з гущі плит і брил,
У квадрати неба, мов у ґрати,
Б'ється зривом надаремним крил.

Богдан Кравців

ПРО „РОКСОЛЯНО-АЛЯН" І ЗДОГАДНИХ „УКРАНІВ"

З увагою і зацікавленням зустрічає сьогодні українська читацька громада на еміґрації появу кожної праці чи твору, присвяченого українській історії, зокрема проблемам походження українського народу, т. зв. етногенези його. З зацікавленням і вдячністю бере український навіть не надто фаховий читач у руки видану Українською Видавничою Спілкою в Лондоні працю відомого дослідника історії українського мистецтва й архітектури, проф. Володимира Січинського п. н. „Роксоляна" (Лондон, 1957, вел. 8°, ст. 66).

Праця проф. Січинського названа „монографією" і своїм підзаголовком „Джерела — Назва — Історія — Територія — Нарід — Археологічні знахідки — Культура — Знакове письмо" давала б підставу сподіватися не тільки деяких нових насвітлень і доповнень до проблеми роксолян, але й деяких ревеляцій. Тим часом, після докладного перегляду книжки, треба ствердити, що і засновки і висновки її досить проблематичні, передусім з огляду на той фактичний і доводовий матеріял, що його приводить Вш. Автор. Тому автор цієї рецензії хотів би висловити з приводу порушеної проф. Січинським проблеми декілька завваг, уточнень і сумнівів, що виникли в нього під час читання книжки.

Найперше — щодо самої проблеми роксолян в українській і світовій історіографії. У вступі до своєї монографії Вш. Автор стверджує, що „досі в українській, ні якій іншій слов'янській, чи взагалі світовій історіографії, ніхто не торкався проблеми роксолян" і що „цьому питанню не було присвячено жадної розвідки чи навіть статті" (стор 7). Це не цілком відповідає дійсності. Крім Дмитрія Іловайського, що, за словами Вш. Автора, „одинокий . . . звернув більшу увагу на значення роксолян у повстанні Київської держави", займалися цією проблемою й інші історики. В І-му томі „Історії України-Руси" М. Грушевського є не „лише чотири окремі згадки про роксолян, нічим між собою не пов'язані", але шість (ст. 53, 69, 96, 97, 98, 99), і до того сторінки 96-97 в цілому присвячені розглядові питання сарматів і сарматських племен, що до них зараховує видатний наш історик і роксолян з алянами. Щождо того, що немає нічого про роксолян в „Encyclopedia Britannica", як твердить Вш. Автор, то це вже цілком незгідне з дійсністю. Немає про роксолян згадки в цій Енциклопедії лише біля гасла „Роксана", де, можливо, розшукував Вш. Автор роксолян, але є вони під гаслом „Rhoxolani", в цьому таки 19-у томі, але на стороні 270-ій. Є згадки про роксолян і під гаслом „Сармати" в цій же Енциклопедії, в якій теж є й окреме гасло присвячене „Алянам". Окремі статті, присвячені і алянам і сарматам, з основною згадкою про роксолян, є й у такому авторитетному джерелі, як Pauly-Wissowa, Real-Encyclopedie der klassischen Altertums-Wissenschaft, авторами яких є такі фахівці, як Р. Кречмер і В. Томашек. Чимало уваги присвячено сарматам, алянам і роксолянам у фундаментальній британській „The Cambridge Ancient History" — томи 9 (1951), 10 (1934) й 11 (1936) — зокрема в статтях М. Ростовцева, Г. А. Ормерода, Дж. Г. Ц. Андерсона, Г. Екгольма та А. Альфельді й у відомій Енциклопедії доісторичних наук Макса Еберта „Reallexikon der Vorgeschichte". Окремі гасла присвячені і роксолянам, й алянам і сарматам є у „Больш. Сов. Энциклопедии".

У доцьогочасній науці, м. ін. не тільки в совєтських історичних працях, але й в дослідах таких „буржуазно-націоналістичних" істориків, як Михайло Грушевський, Кречмер і Томашек, чи в працях Мінса, Ростовцева, Мих. Міллера та інших вдержувався і вдержується погляд, базований на античних джерелах, що і язиги, і роксоляни, й аляни і інші племена — все це сармати, чи точніше сарматські іраномовні кочовничі народи, що від 4 ст. до Хр. до четвертого століття по Христі, а то й далі заселювали територію сьогочасної України.

Для проф. В. Січинського проблема всіх тих сарматських народів, що їх іменем „Сарматія" античні історики назвали всю територію Східньої Европи (не тільки Україну, але й Польщу, і частину московських земель, і області, розташовані на схід від Дону, включно з Кубанню, Прикаспійщиною та Кавказом) уявляється набагато простішою. Не торкаючись справи існування чи неіснування сарматів і стверджуючи тільки раз чи двічі, що були вони для тогочасних племен такою ж збірною назвою, як були, наприклад скити, Вш. Автор вириває із складу сарматських племен роксолян, виводить їх на історичну сцену, не з'ясовуючи навіть гіпотетично, звідки вони вийшли і де були їхні первісні місця поселення, споріднює з ними і навіть ідентифікує в дальшому алян, а коли треба, то й притягає до цього споріднення алязонів, аорсів і пізніших осів. У загальному проф. Січинський приписує роксолянам здебільша всю ту політичну й культурну ролю, що її дотеперішні дослідники призначали сарматам, а інколи навіть скитам.

З такого трактування Вш. Автором проблеми сарматських племен виходило б, що єдиним провідним і вирішальним тогочасним чинником на Сході Европи були роксоляни, яких він тісно пов'язує й ідентифікує з алянами, створюючи навіть за прикладом проф. М. Міллера, що в своїх працях користується інколи назвою „сармато-аляни", спеціяльний термін „роксоляно-аляни".

Для підтвердження своїх тез про панівну ролю „роксоляно-алян" у тогочасну добу проф. Січинський наводить низку свідчень античних грецьких і римських авторів, усіх тих, що, до речі, були вже відомі всім дотеперішнім історикам. Різниця в нього тільки та, що він „трохи інакше" інтерпретує ці джерела. Наприклад, у розділі „Античні джерела" він наводить свідчення Геродота (5-те ст. до Хр.), хоч Геродот не знає ні роксолян, ні алян, а знає лише алязонів, що їх важко пов'язати з алянами, які згідно з історичними дослідами, з'явилися на історичній сцені допіру в другому сторіччі до Христа. Цитуючи найважливіше джерело до історії роксолян, „Географію" Страбона, проф. Січинський знову ж не згадує, що Страбон говорить в загальному про сарматів і трактує роксолян, як сарматське плем'я, умісцевлюючи їх то високо понад Бористеном (Дніпром) (Страбон, II, 5, 7), то на степах між Танаїсом (Доном) і Бористеном (Дніпром) (Страбон, VII, 3, 17).

Якщо йде про свідчення Страбона, то чи не найбільше уваги присвячує він участі роксолян у боях з військами босфорського Мітридата Евпатора, висланими під проводом босфорського полководця Діофанта на допомогу загроженому скитами Херсонесові. Не зважаючи на те, що Страбон виразно говорить, що Херсонесові загрожували скити (VII, 4, 7), і що роксоляни ішли на допомогу Палакові, синові Скилура (Страбон, VII, 3, 17) і що Мітридат „радо вислав своє військо в Херсонес і почав воювати з скитами Скилура та його синів під проводом Палака" (Страбон, VII, 4, 3), проф. Січинський не бере цього до уваги й, інтерпретуючи це свідчення Страбона цілком довільно, проти інтерпретацій усіх дотеперішніх дослідників, таких, як Грушевський, Мінс, Ростовцев, Жебелєв та інші, доводить, що прибували роксоляни на допомогу не скитам, але князеві . . . роксолян Скилурові та його синам під проводом Палака. Цього ж Скилура проф. Січинський іменує вже цілком несподівано „князем роксолян в Ольвії", на підставі того, що в Ольвії „билися монети з подобою роксолянських князів", і що на одній такій монеті „зображено місцевого автохтонного (! — Б. К.) вояка, що стріляв з лука" . . .

У зв'язку з такою інтерпретацією проф. Січинського свідчень Страбона про роксолян і їх участь у війні з Діофантом, цікаво відзначити, що Вш. Автор не привів між цитованими ним джерелами найважливішого — епіграфічного свідчення про цю подію, а саме напису, відкритого ще в 1878 року в руїнах Херсонесу, змістом якого є декрет, виданий у двадцятих роках 2-го сторіччя до Хр. херсонеською радою і народом на пошану Діофанта, полководця Мітридата Евпатора (IOSPE I², 352). В цьому декреті говориться знову ж цілком виразно і про „війну проти скитів", і про „скитського царя Палака", і про те, що Діофант, пройшовши

(Закінчення на 4-ій стор.)

ДО ІСТОРІЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

Д-р Матвій Стахів. Друга Совєтська Республіка в Україні. Політично-Наукова Бібліотека чч. 23-28. Українська Вільна Громада в Америці. 1957. Ню Йорк-Дітройт-Скрентон; стор. 367.

Ця нова праця професора Матвія Стахова, визначкого історика нашої новітньої державности, є удокументованим нарисом історії російської аґресії та конституційного розвитку совєтської влади під час другої частинної окупації України в роках від грудня 1918 року до кінця серпня 1919 року. Вона охоплює 5 розділів; в першім розділі представлена політична ситуація в краю перед другою совєтською аґресією; в другім змальована друга аґресивна війна совєтської Росії проти України, а в третім український внутрішній фронт проти тієї аґресії; в четвертім розділі автор описує, як українські армії розгромили і другу спробу організації „Української Совєтської Республіки", і в останнім, п'ятім, з'ясовує конституційну структуру тієї совєтської республіки з її органами. Праця має теж 23 ілюстрації та на кінці покажчик імен.

Як у своїх попередніх працях „Звідки взялася совєтська влада в Україні" та „Перша совєтська республіка в Україні" автор пішов до джерел і на їх підставі з обширними цитатами з документів, крок за кроком описує події тих восьми місяців на Україні, даючи читачеві знаменитий і живий образ совєтської аґресії проти Української Народної Республіки. Велика цінність цієї праці саме в тому, що вона базована і на московських джерелах самого ж аґресора, Москви, далі, і в тому, що автор систематично й критично використав їх і як історик, і як правник для встановлення об'єктивної наукової правди, яка переконує своїх й переконає чужих. Ця праця професора Стахова виповнює велику прогалину в нашій історичній літературі, а нашій молодій ґенерації в університетах дає цінний підручник і матеріял для студій над цією мало опрацьованою добою московсько-українських відносин. Незвичайно актуальною ця праця є саме тепер в час 40-літньої річниці революції в царській Росії і автор зробив би велику користь для нашої справи, якщо б приготував скорочене видання в англійській мові своїх трьох праць.

На жаль, з технічної точки зору видання не цілком задовільне. Зміст поданий тільки англійською мовою, українського змісту немає, коректа назагал не дуже дбала. Використана література не впорядкована ні за азбучною, ні за хронологічною засадою. Видавництву треба конечно взяти під увагу, що в Америці для видавання книжок існують встановлені форми й засади.

Р. Смаль-Стоцький

ЮВІЛЕЙНИЙ НАУКОВИЙ ЗБІРНИК УВУ

Український Вільний Університет в Мюнхені (Німеччина) видав новий том свого Наукового Збірника, який рівночасно є ювілейним виданням цієї нашої високої школи, бо в ньому відзначається 35-річчя її існування.*)

І. Мірчук у статтях українською й німецькою мовами подає коротку історію Українського Вільного Університету (ст. IX-XXVII), який закінчив в цьому році 36-ий рік свого існування. Стаття кінчається такими словами: „Український Вільний Університет — це неповторне явище, це великий здобуток нашої нації. Маленький вогник, засвічений фанатиками української науки, групою вчених і журналістів в 1921-му році у Відні, не згасає й сьогодні. Наш святий обов'язок передати його — цей незгасимий смолоскип української науки — дальшим поколінням".

Крім цього „Вступного слова" І. Мірчука, в Науковому Збірнику вміщено розвідки 24 авторів, а також резюме тих розвідок німецькою, англійською або французькою мовами. Праці надруковано в поазбучному порядкові їхніх авторів, які порушили різнородні наукові проблеми.

Осип Андрушків надрукував працю про „Імовірність дійсних і уявних коренів квадратного рівня".

З ділянки літературної історії вміщено такі праці: Юрій Бойко: Франко — дослідник Шевченкової творчости; Роман Смаль-Стоцький: Софрон Васькевич-Витвицький і Дмитро Чижевський: Антична література в старій Україні.

На мовні теми написали: Олекса Горбач: Памва Беринда як етимолог і Пантелеймон Ковалів: До історії дієприкметників активних теперішнього часу в слов'янських мовах.

До історії належать праці Василя Гришка: Свідчення літописів щодо північного чи південного походження Руси; Олександра Оглоблина: Списки „Історії Русів" і Наталі Полонської-Василенко: До історії першої Новоросійської губернії (1764-1774). До грецької літератури й історії відносяться розвідки Володимира Державина: Вчення античної реторики про фіґури сенсу; Андрія Коцевалова: Назва грецької колонії над Гіпанісом — Бористен, Ольбія і Василя Стецюка: Поняття республіки і демократії в старовинному Римі.

В Збірнику є і дві психологічні розвідки, а саме Олександра Кульчицького: Геопсихічний аспект в характерології української людини і Володимира Янова: Соціологічна аналіза „Москалевої криниці."

Михайло Міллер вмістив працю під заголовком „Дніпрельстанівська археологічна експедиція наркомосу України (1927-1932).

Аж чотири праці відносяться до науки права. Василь Орелецький: До проблеми суверенітету і карної відповідальности в міжнародному публичному праві; Ярослав Падох: Охорона чести й свободи людини в карному праві княжої України. Лев Ребет: Права та інтереси в німецькому й австрійському адміністраційному праві; Зиновій Соколюк: Приневолююча діяльність поліції і Олександер Юрченко: Державно-політичний стан УССР у світлі сьогоднішніх совєтських концепцій.

Дві розвідки є на соціологічну тему (Рудольф Вірер: Криза довір'я до суспільних наук і Олександер Шульгин: „Нація' і „національність"), а по одній з ділянки педагогії (Григорій Ващенко: Большевицькі перекручення педагогічних ідей Заходу в галузі дидактики) та економіки (Микола Василів: Методологія визначення оптимального розміру підприємств харчової промисловости СССР).

З цього переліку статтей видко, що Збірник має і такі праці, які могли б зацікавити навіть ширшого читача, а не тільки науковців.

Григорій Ващенко подає в своїй розвідці, як большевики перекручували педагогічні ідеї Заходу і яка шкода виходила з цього для шкільництва під комуністичною диктатурою. Ця поведінка комуністичних педагогів вносила розклад у навчання, знижувала рівень знань учнів і „разом із тим виробляла в них легковажне ставлення до науки".

Олександер Кульчицький старається виснити, як клімат впливав на характер українського народу. Автор підкреслює, що клімат, чи як він називає „геопсихічний аспект", може бути тільки одним із чинників формування характеру народу. Він кінчає свою розвідку такими словами: „Мусимо виразно і ще раз пригадати, що не йдеться тут про якісь, геопсихічними впливами витворені характерологічні готові прикметності українців, але тільки про вказання напрямку дії геопсихічних впливів на українську людину до часу большевицької революції, людини, що її в остаточній синтезі треба розглядати щойно з погляду інших чинників формації української психіки, а якщо йдеться про сучасність, — у перспективі ще й тієї деформації, яку українській людині накинула совєтська дійсність".

В цій праці проф. О. Кульчицького майже немає чужої термінології, яка деколи аж утруднює читання його праць.

Ярослав Падох ствердив у своїй праці, що „разюча гострота кар за злочини проти чести та свободи людини в княжій Україні свідчить про особливу ціну особистої чести та свободи, що є логічною консеквенцією суспільного й державного ладу Київської Руси-України".

В. Стецюк стверджує, що „римська республіка була нічим іншим, як тільки аристократією, спертою на деяких принципах монархізму та демократизму, що мали в Римі назву „імперіюм" та „лібертас". Ці два елементи сплітаються в Римі через цілу його історію, починаючи від боротьби Палатину з Авентіном . . . аж до боротьби за часів тріюмвірату.

О. Шульгин надрукував розвідку про національне питання, вияснюючи поняття „нація" і „національність". Автор твердить, що „національне почуття по суті своїй дуже глибоке та охоплює інтереси й зміст життя цілого народу". Автор „не може не згадати й явища другого порядку, що є антитезою і національностям і націям. Це явище космополітизму. Національності творяться в процесі диференціяції людства, а космолітизм веде до інтеґрації людей та народів. Вся історія повна боротьби між цими „полярними" явищами". Та проф. Шульгин стверджує, що в цій боротьбі „досі завжди кінець-кінцем перемагали національності, які в нові часи стали міцними організаціями, націями".

Ми коротко згадали лише про кілька праць, вміщених у Науковому Збірнику Українського Вільного Університету, хотячи цим способом звернути увагу наших читачів на це нове ювілейне видання нашої академічної школи, яка з успіхом працює вже 36 років для добра української науки, і тому вона заслуговує на повну підтримку всього нашого громадянства у вільному світі.

Л. Луців

*) Науковий Збірник Українського Вільного Університету. Ювілейне видання. Том VI. Мюнхен, 1956, ст. XXVII — 362.

ПРО „РОКСОЛЯНО-АЛЯН" І ЗДОГАДНИХ „УКРАНІВ"

(Закінчення зі стор. 3-ої)

в центр Скитії, добився того, що „майже всі скити стали підданими царя Мітридата Евпатора". Декрет цей, обговорений широко в історичних працях Мінса, Ростовцева, Масра, Брандіса, Райнака, Жебелєва та інших, і зміст його (роксолян названо в ньому „ревксинали") заперечує в основному довільну інтерпретацію проф. Січинського даних Страбона про ці події і дальші його висновки про існування якогось роксолянського царства в Криму, про роксолянську столицю Неаполь (Неаполіс), що її Вш. Автор називає чомусь Неаполе. Тому цілком незрозумілі й твердження проф. Січинського про те, що совєтські автори в своїх найновіших працях, називаючи Скилура „скіфським королем, намагаються змонтувати концепцію великої „неподільної" скитської імперії", і що „античні грецькі автори, зокрема Страбон, цілком виразно зазначують, що Скилур був роксолянським королем і що він разом із своїм сином, Палаком, побудував місто Неаполе". Ні в Страбона, ні в жадного з відомих нам античних авторів Скилура і Палака не названо „роксолянськими королями" чи пак „царями" або „князями". Не зараховують їх до роксолян, але називають таки скитами і всі найвидатніші дослідники тієї доби, твори яких появилися ще перед працями совєтських учених. Щождо монтування совєтськими авторами якоїсь „великої неподільної скитської імперії", то Вш. Автор, мабуть, не взяв до уваги факту, що в 2-му і 1-му сторіччях до Христа скити були викинуті сарматами (в тому числі й роксолянами) і з Надозів'я і з центру „царських скитів" — сьогоднішньої Полтавщини, і що тодішні „скитські царства" в Криму та їхні впливи в Ольвії були вже тільки відгомоном слави великої Скитії, яка починалася в Азії і сягала аж до гирл Дунаю, Тиси і Сяну.

Не приписують роксолянам якоїсь провідної, виключної ролі в подіях II в. до Хр. до IV в. по Хр. й інші цитовані Вш. Автором античні автори. Пліній Секунд у своєму творі „Historia Naturalis" (IV, 80) зараховує роксолян до сарматів або савроматів, і, пов'язуючи їх з алянами, називає їх „білими" чи пак „ясними" алянами. Тацит, згадуючи про напад роксолян на римську Мезію в 69-році п. н. Хр., називає роксолян „народом сарматського племени". Сарматськими роксолянами названі вони теж і на т. зв. Пойтінґерових Таблицях, римській „карті доріг" III-IV сторіч по нар. Хр., тільки поселені вони там не біля Меотиди, але над гирлом Дунаю, що зрештою відповідає історичним фактам, бо в той час кочовничі роксоляни почали пробиватись вже на Захід і тривожити своїми нападами римські провінції.

Свідчення античних авторів про роксолян проф. Січинський, що у вступі до своєї праці підкреслив свою заінтересованість історичною картографією і використання „багатого картографічного матеріялу", пробує доповнити деякими визначеннями із стародавніх мап. Про мапу Пойтінґера ми вже згадували. На цьому місці хочемо тільки спростувати деякі неточності у приведеному Вш. Автором матеріялі. Клавдій Птолемей, грецький математик і географ II-го ст. п. н. Хр., не залишив насправді ніякої „мапи світу". В написаному Птолемеєм „Введенні до географії" (як співавторів цього твору встановлено вже й інших античних письменників), він дав тільки низку систематичних таблиць із географічним визначенням місцевостей у країнах тогочасного світу, на підставі яких пізніші переписувачі й перекладачі вже в останніх сторіччях існування Візантійської імперії почали опрацьовувати мапи окремих континентів та країн світу. Перші друковані видання „Географії" Птолемея з мапами появилися щойно в 15-му сторіччі, точніше в 1462 згл. 1472 року і до 1600 року вийшло понад 30 видань цієї „Географії". На 8-ій таблиці виведеної за даними Птолемея мапи Европи (не світу, як пише проф. Січинський) зазначено справді таки понад Меотидою „Роксоляни". Але треба сказати, що вся ця 8-ма таблиця є мапою „Европейської Сарматії" і що роксоляни є одним із 58 народів, позазначуваних в границях отієї Сарматії, яка до речі, сягає до Дону. Цікаво також відзначити, що на другій мапі (Tabula Asiae II) пізніших видань „Географії" Птолемея, яка стосується теж України й охоплює Надозів'я, Озівське море, Донщину, Кубань і Кавказ, роксолян вже цілком не зазначено. Так само треба спростувати згадку Вш. Автора (стор. 51), що „на мапі славного географа Себастіяна Мюнстера (Novae Tabulae, Базель, 1552) описана окремо Russia sive Ruthenia, quae et Podolia olim vero Roxolana" Мапи такої немає. Приведене Вш. Автором речення взяте, мабуть, „з другої руки", із якоїсь праці про „Космографію" С. Мюнстера, що мала на протязі XVI і XVII сторіч кількадесят видань (перше — ще 1544 р.). У виданні „Космографії" Мюнстера з 1552-го року (Базель) між багатьма іншими мапами є й мапа колишньої „Сарматії", але названа вона „Poloniae et Vngariae nova descriptio". Цитоване ж проф. Січинським речення є в описі України, надрукованім на стор. 909-ій цього ж видання п. н. „Russia", але звучить воно трохи інакше, як це подає Вш. Автор, зокрема немає в нім ніякої згадки про „Роксоляну", а є тільки про Роксоланію: „Russia quae etiam Ruthenia & Podolia, Alba superior & inferior, pars Polonici regni, quae & Roxolania". Так само є в цьому ж описі в італійському виданні „Космографії" С. Мюнстера з 1575 року.

Незрозуміло, коли вже мова про мапи, ставлення Вш. Автора до мап, вміщених у працях таких видатних учених і дослідників, як Юліян Кулаковський (що названий у проф. Січинського раз Куліковським, а другий Куликовським) і Василій Латишев, автор таких підставових праць до історії античної України і Надчорномор'я, як „Scythica et Caucasica" (I, II — 1893 - 1906 роки) та „Inscriptiones antiquae orae septentrionalis Ponti Euxini" (скорочено IOSPE), видані трьома томами (I, II і IV в Петербурзі) в рр. 1885, 1890 і 1901, а не в 1840 році, як це подано в книжці проф. Січинського. На стор. 18-ій пише він, що „були опубліковані мапи сарматів-алян В. Латишева і Ю. Куліковського (!), але ці автори не використали археологічних матеріялів і взагалі їх праці вже застарілі". З приводу такої заваги треба ствердити, що в назвах, вміщених при працях згаданих авторів мап, немає ніякої згадки про „сарматів-алян", але що обидві ці мапи є мапами Сарматії, зробленими на підставі даних Птолемея й інших античних письменників. Щодо „застарілости" їх матеріялів, то згадана вже збірка написів Латишева залишається досі одним із найкращих і водночас із тим найбільш цитованих корпусів античних написів, знайдених на території Надчорномор'я. На цьому місці треба згадати дивну тенденцію Вш. Автора, проведену тут і в інших місцях його праці, визначувати „застарілими" праці тих учених, що висловлюють суперечні до його поглядів думки і водночас із цим користуватися справді вже таки застарілими працями інших цілком непевних „дослідників", таких, як Вельтман чи Фатер та інші.

Цілком неуґрунтовано вживає Вш. Автор в заголовку книжки і в змісті своєї монографії назву „Роксоляна" чи хоч би і правильнішу „Роксолянія". Немає таких визначень ні в одного з античних авторів, ні в одному з написів часу існування роксолян, невідома вона й дослідникам, хоч і засвідчені такі назви, як Алянія. Назви „Роксолянія" почали вживати, здається, під польським впливом, щойно західньо-европейські космографи і географи (Мюнстер, Герберштайн та ін.) XVI сторіччя. Згодом, здебільша в XVII сторіччі, назви роксоляни, Роксолянія стали популярними і в Україні, провідні діячі якої, зокрема письменники, почали називати українців роксолянами, а Україну — Роксолянією, щоб протиставити їх деякою мірою полякам, які в той же час залюбки охрещували себе сарматами, а свою країну Сарматією. З цього погляду така назва може мати і деякий літературознавчий інтерес, і могла б бути темою окремого розгляду, як це зробив, наприклад, польський дослідник Улєвіч у своїй інтересній праці про Сарматію (T. Ulewicz, Sarmacja, Kr. 1950). Спроб Вш. Автора пов'язувати назву роксолян з іменем . . . Роксани, дочки Бактрійського короля Оксіартеса (Бактрія — країна в Середній Азії над Амур-Дар'єю!) і з новочасним українським іменем Оксана, що пішло з грецького Ксенія, невідомим, мовляв, „в інших европейських народів, навіть слов'янських" в цій рецензії — краще не заторкувати і не характеризувати, погоджуючися з поглядом . . . самого ж проф. Січинського, висловленим на стор. 31, про „зовсім хибну методу старої філологічної школи виводити географічні назви від звукової подібности з відомими словами нової дати чи словами сучасної мови".

Не багато дають, побудовані на довільних інтерпретаціях і висновках, намагання Вш. Автора потвердити наявність, потугу, провідну ролю і навіть високу культуру роксолян археологічними даними та знахідками. Археологічні пам'ятки, що їх приписує Вш. Автор роксолянам, здебільша нічого спільного з ними не мають, як наприклад, архітектурні й мистецькі пам'ятки із розкопин столиці кримських скитів Неаполісу. Плоскорізьбу „Трифон", знайдену ще минулого сторіччя у Недвигівці над Доном на руїнах Танаїсу, „роксолянською" тяжко назвати, бо, як свідчить Птолемей, в цих областях жив народ танаїтів і, як твердить Ростовцев, „сарматським народам не повелося навіть здобути Танаїсу" (Эллинство и иранство на югѣ Россіи, П. 1918, стр. 128).

Сумнівні щодо приналежности роксолянам також інші обговорювані автором археологічні знахідки з різних областей надчорноморської України.

Взагалі треба сказати, що притягаючи для підтвердження своїх концепцій і висновків про роксолян археологічні пам'ятки, Вш. Автор, хоч і цитує вісім різних совєтських видань, але не взяв до уваги найновіших совєтських праць, присвячених сарматській, в тому числі й роксолянській археології. Зокрема, не згадує він праць совєтського дослідника К. Ф. Смірнова, що надрукувавши у „Вестнику Древней Истории", 1948 ч. 1 спеціяльну працю, присвячену історії роксолян і їх похованням („О погребениях роксолан", стор. 213-219, з мапою), дав низку дальших статтей про проблеми вивчення сарматських племен і їх культури.

Не взяв Вш. Автор до уваги і такі важливі для порушеної ним проблеми статті Ф. К. Смірнова, як „Итоги и очередные задачи изучения сарматских племен и их культуры" („Сов. Археология", кн. XVII, 1953, стор. 133-148) та „Вопросы изучения сарматских племен и их культуры в советской археологии" (у збірнику „Вопросы скифо-сарматской археологии", М. 1954, стор 195-219), в яких цей дослідник підсумував дотеперішні археологічні досліди над похованнями й археологічними пам'ятками сарматських племен, в тому числі й роксолян та алян і зробив спробу насвітлити проблему їх походження, розселення і дальшої історичної долі. Використані вкінці тільки частинно проф. Січинським праці українського археолога проф. Міллера, що перебуває тепер на еміґрації, видатного дослідника сарматської, чи як він її визначає інколи, сарматсько-алянської культури. Зокрема не цитує Вш. Автор між використаною літературою таких праць проф. Міллера, як „Бібліографія до питання за античну колонізацію Приозів'я — Пониззя Дону", Женева 1946 та „Сарматська матеріяльна культура", Женева 1947.

Не згадано в книжці проф. Січинського і важливих для порушеної ним теми статтей підсовєтського археолога Ю. Кухаренка, зокрема його статті, надрукованої в журналі „Совет. Археология", кн. XIX з 1952 р. стор. 111-120, п. н. „К вопросу о славяно-скифских и славяно-сарматских отношениях", ні книжки російського археолога С. А. Жебелєва старої, доброї ще школи (1867-1941) п. н. „Северное Причерноморье", М.-Л. 1953, в якій чимало сторінок присвячено не тільки сарматам й алянам, але й роксолянам. Не бере до уваги чомусь проф. Січинський і такої, здавалося б близької його зацікавленням праці В. А. Городцова „Дако-сарматские религиозные элементи в русском народном творчестве". Труды Гос. Истор. Музея, I, 1926, стор. 7-36.

Головна частина розділу „Археологічні пам'ятки" в книжці проф. Січинського присвячена проблемі „знакового письма роксолян-алян". Вш. Автор в опрацювання цього розділу не тільки вклав багато труду, але й виявив багато інвенції, і навіть дав спробу розшифрувати це письмо. Все ж таки, нам здається, що про приналежність обговорюваних автором археологічних пам'яток із „роксолянсько-алянським" знаковим письмом, знайденим в кол. Керкініті (Евпаторія в Криму), в Керчі і в Ольвії, як також на Кавказі, роксолянам можна буде говорити тільки тоді, коли буде доказане історичними дослідами, значить історичними джерелами й археологічними пам'ятками довше чи коротше перебування рокосолян у згаданих місцевостях та областях. Поки цього не буде, навіть найпривабливіші концепції про „роксолянське" чи точніше „роксоляно-алянське письмо" залишаться безпідставними.

Відома нам історія роксолян не багата на події. Поза їх участю у війні скитських царів Скилура і Палака з босфорськими військами Діофанта, описаною в Страбона і в т. зв. херсонеському декреті початку 1-го сторіччя до Хр., поза їх нападом на римську Мезію в 69-му році по Хр. і вістками про переговори римського цісаря Адріяна (117-138 по Хр.) з королем роксолян і сарматів, що поселилися над Тисою й створили васальну римську державу для оборони проти даків, — історія не залишила нам свідчень про їх дальшу долю, хоч би й таких, що їх маємо про алян, яких потягли з собою ґерманські племена, відступаючи від гунів, на далекий Захід, аж на Піренейський півострів і звідти навіть до Африки. Якби роксоляни були таки справді споріднені чи й навіть ідентичні з алянами, як це твердить проф. Січинський, то можна було б висловлювати здогад, що на Заході Европи й опинилися роксоляни, як це висновував ще імперський-російський історик Дмитрій Іловайський, який виводив назву південно-французької провінції „Руссільон" від . . . роксолян. Але ніяких даних чи хоч би й натяків на це в історичних джерелах і в працях істориків немає. Навіть Іловайський не висловив такого здогаду, як той, що частина роксолян, які „відступили під натиском гунів, разом з ґотами розселилися на території новішої Германії", і що, „правдоподібно, вони осіли головно в Руґії та на західньому березі долішньої Одри", куди „можливо" й принесли з собою назву . . . укрів чи укранів (стор. 60). Правда, це своє „припущення" про заселення Руґії роксолянами та про постання племени прибалтійських „укранів" Вш. Автор вважає покищо відкритим, але не подає ніякого доказу чи хоч би натяку на те, де і в кого збереглися дані чи вістки про якесь розселення роксолян „на території Германії" (стор 60) чи точніше навіть „в Руґії та Балтійському помор'ї", куди він заводить роксолян „разом з ґотами, під назвою „ротолан" (стор 17).

Джерела таких „припущень" проф. Січинського треба шукати хіба в „концепціях" „полабської Руси" і „прибалтійської Сарматії" А. Вельтмана, що на нього покликується Вш. Автор, цитуючи п'ять разів його працю „Митрополия Великой и Малой Руси на Дону". Абстрагуючи від того, що вже сама назва цієї праці викликає поважні сумніви, хочемо висловити деякі уточнення про цей твір і про цього автора. Найперше: повна назва „праці" А. Вельтмана звучить „Донъ", і цитований проф. Січинським „твір" є тільки її другою частиною; першою частиною цього „Дону" є „Мѣсто ссылки Овидія Назона", в якій Вельтман намагається доказати, що місцем заслання Овідія були не Томи над Дунаєм, але Томи над . . . Доном. Подруге: згадана „праця" була друкована в журналі „Чтения въ Императорскомъ обществѣ исторіи и древностей россійскихъ при Московскомъ Университетѣ" в 1866-му році (кн. II за квітень-червень, стор. 1-92 I-XIV), а не в 1886-му році, як це подано (може це друкарський огріх?) три рази в примітках у книжці проф. Січинського. І потретє: ледве чи випадає сьогодні покликатися на „праці" чи хоч би й погляди Александра Фоміча Вельтмана, російського письменника минулого сторіччя (1800-1870), автора популярних пісень на зразок „Что затуманилась, зоренька ясная" і фантастично-містичних романів про „далёкое прошлое Россіи", що їх уже ніхто не читає; автора, який „цікавився" питаннями історії та археології і залишив низку таких „праць", як згаданий вище „Дон", що їх ніхто з поважних істориків і до рук не бере.

Ще прикріше, як з Вельтманом, вийшло у проф. Січинського з його концепцією про „укранів", що з нею він виступив уперше в своїй брошурі „Назва України", виданій в Авґсбурґу 1948 року (стор. 23-25). Ця брошура стала навіть приводом до дискусії, яку започаткував був проф. Роман Смаль-Стоцький в англомовнім „Українському Квартальнику", кн. 2 за 1950 рік (стор. 158-161) і в якій ствердив, що нема ніякого доказу на те, що „украни" були якимсь слов'янським племенем і заперечив можливість будь-якого пов'язування їх назви з назвою українців. Проф. Січинський у своїй відповіді, надрукованій в цій же книжці „Українського Квартальника" (стор. 161-162), відмовився тоді обґрунтувати свою гіпотезу, заявляючи, що „його думки в цій справі ще не цілком розвинені і тому не можуть бути опубліковані". Не зважаючи на таку заяву, проф. Січинський розвинув свою концепцію про „укранів" у виданій 1957-го року книжці про роксолян, присвятивши їй три сторінки і залишивши знову питання . . . відкритим, але суґеруючи вже самим своїм трактуванням теми пов'язаність цих „укранів" із . . . роксолянами, і з назвою . . . українці. У зв'язку з цим треба ствердити, що проф. Січинський будує свою концепцію і свої висновки про „укранів" на дуже й дуже проблематичних підставах. Цитована ним, як єдине джерело до цієї проблеми, книжка Фріца Фатера не є ніякою „монографією" про Гайнріха I, написаною „на підставі історичних документальних матеріялів", як це подав він у брошурі „Назва України" (стор. 23), не можна також трактувати „джерельними" її „відомостей про слов'янське плем'я „укранів", як це робить проф. Січинський тепер у своїй брошурі „Роксоляна" (стор. 31). Повна бо назва, цитованого ним твору Фріца Фатера звучить: „. . . Herr Heinrich, die Sage vom ersten deutschen Reich" і є це звичайний патріотично-месіяністичний німецький . . роман, виданий відомим національ-соціялістичним видавництвом Франц Еґер, Нахф. у Мюнхені 1941 р. і перевиданий масово в наступні роки. З історичною наукою не має цей твір нічого спільного, не зважаючи на деякі примітки і на долучену до нього мапу Германії. Фріц Фатер (народж. 1896) не був і не є ніяким істориком, а є тільки драматургом і романістом, перу якого належать різні патріотичні „Heimatspel" і ще одна, видана вже в 1953 році, „саґа про визволення Німеччини" п. н. „Siegfried". Фріц Фатер справді таки згадує у своїм романі про Гайнріха I-го (стор. 459) „укранів", але знову ж не в тому звучанні, як це подає проф. Січинський: украни названі у Фатера слов'янським а не праслов'янським племенем, і закінчується це єдине в книжці речення про укранів бутним здобувницьким викликом, що слов'яни „bis zur Oder hinüber waren sie ihm nun botmässig". У примітці до цього місця сказано ще, що „Ukraner" — це „slavischer Stamm, wohnte westlich der Odermündung am Haff", і на долученій мапі зазначені „украни" між племенами Redarier і Wilzen.

Стільки Фріц Фатер про „укранів", і використання проф. Січинським таких „джерельних відомостей" для будування широких „нових концепцій і виднокругів" треба вважати хіба якимсь непорозумінням. „Спеціяльні студії в цьому напрямку, потребу яких відзначає Вш. Автор, ледве чи варто продовжувати. Виникла назва „укранів", на нашу скромну думку, внаслідок середньовікового способу писання букви U як латинського V, і насправді це назва західнього слов'янського племени Вкрані або Вкржані, що жили над рікою Вкра між Балтійським морем й Одрою, які ні з роксолянами, ні з назвою українців не мали нічого спільного.

Закінчує свою монографію проф. Січинський низкою сформульованих на двох сторінках висновків, які можуть здаватися навіть дуже привабливими для неознайомлених з історією і і патріотично-настроєних читачів. Висловивши, з одного боку, „припущення", що відкрите згаданим уже Фріцом Фатером на балтійському Помор'ї „слов'янське плем'я укранів з першої половини X сторіччя" завдячує свою назву . . . роксолянам (стор 60), проф. Січинський, з другого боку, „найбільшу масу" роксолян, не знищених гунами, виводить „на північні землі України — в області лісів, де вони створили новіші етнічні групи: племена антів-слов'ян", і твердить, що „саме роксолян мусимо вважати за тих автохтонів української землі, що стали піґментом, основою і джерелом для створення українського народу, його державности і культури X-XII стол. із центром у Києві".

Не вдаючися в дискусію з цими висновками і твердженнями проф. Січинського, зокрема з його намаганням пов'язати роксолян ще й з . . . антами, треба ствердити, що такі погляди на ролю роксолян у створенні Київської Руси не нові й не оригінальні. Їх сформулював уже 51 рік тому російський імперо- і цареславний історик Дмитрій Іловайський, що йому єдиному з-поміж українських і світових істориків проф. Січинський висловив признання „за звернення більшої уваги на значення роксолян у постанні Київської держави". У своїх, цитованих проф. Січинським, але забутих уже сьогодні в історичній науці працях, зокрема у вступі до I-го тому своєї „Исторія Россіи" (2-ге видання, Москва 1906; 1-ше видання вийшло 1876 року), Дмитрій Іловайський відзначає . . . 2,000-річчя появи „русского племени" роксолян „на скрижалях історіи", що мало статися 94-го року до Христа із їхнім приходом на допомогу Палакові у його війні з Херсонесом і Діофантом. Цей же Іловайський на шістьох сторінках свого вступу виводить частину роксолян аж до Руссільону у Південній Франції, а з другого боку, висловлює твердження, що „роксолянам повелося не тільки визволитися від гунської залежности, але й знову зайняти передове місце в областях на північ від Чорного та Озівського морей", і, ідентифікуючи роксолян із „русскими племенами" („роксоланскіи или русскіи племена", „роксоланскій или русскій народ" — стор XIV 2-го видання Історії Іловайського) пов'язує їх вже з історичною „Россією" чи пак „Руссю". Такий погляд висловив Іловайський ще категоричніше у своїй книжці „Разысканія о началѣ Руси" (Москва 1882, стор 74) заявляючи, що „не можетъ быть никакого сомнѣнія в томъ, что Рось или Русь и Роксоланы это одно и то же названіе, одинъ и тотъ же народ . . ."

Закінчуючи рецензію на книжку проф. Січинського, хочемо відмітити, що висловлені тут завваги, сумніви й уточнення не мали й не мають на меті знецінювання спроб і починів у дослідженні праісторії української землі та походження українського народу, зокрема доброї і корисної в своїй інтенції спроби проф. Січинського насвітлити історію роксолян і визначити їх місце в історії української землі. Єдиною метою рецензента було підкреслити конечність підходити до розв'язки проблем такого роду з великою обережністю і робити такі чи інші висновки на підставі по змозі якнайповнішого, вірогідного і перевіреного матеріялу.

Б. Кравців

Нові підсовєтські праці до історії України

На протязі другої половини 1956 року і в першій половині 1957 року появилися у видавництвах Академії Наук Української ССР й Харківського Державного Університету та інших чотири поважніші праці, присвячені історії України або зв'язані з нею. Усі ці наукові праці написані з позицій комуністичної методології і настанов, але ж приносять багато фактичного і речевого матеріялу. Треба підкреслити ще, що не зважаючи на те, що видала їх Академія Наук Української ССР чи згл. український „Державний університет" в Харкові, друковані російською мовою, що знову є черговим доказом консеквентно здійснюваної русифікації української науки в УССР.

Перша із виданих праць це книжка А. П. Ковалевського доктора історичних наук і професора Харківського Університету (до речі ім. М. Горкого!) п. н. „Книга Ахмеда Ибн-Фадлана о его путешествии на Волгу в 921-922 р.". Харків, 1956, вел. 8°, стор. 345 3 нн.). В книжці поданий текст і переклад відомого в історичній науці твору письменника Ібн-Фадлана, як теж вичерпні пояснювальні статті і коментарі до нього. В описі Ібн-Фадлана багато цінних і цікавих даних до історії східніх слов'ян, в тому теж і про українців, їх вірування і звичаї і про торгівлю українських купців.

Друге видання — це збірник праць виданий Кримською Філією Академії Наук Української ССР п. н. „История и археология древного Крыма" (Київ, 1957, м. 4°, стор. 333 3 нн.). У книжці зібрані статті 23 підсовєтських дослідників первісної, скито-сарматської й античної археології на Кримському півострові. Збірник багато ілюстрований.

Важливою для історії стародавнього Києва є збірка звідомлень і матеріялів з археологічних розкопів на терені Києва, проведених совєтським дослідником М. К. Каргером п. н. „Археологическое исследования древнего Киева". Отчеты и материалы (1938-1947), видана у видавництві Академії Наук Української ССР російською мовою (Київ, 1951, стор. 251). В книжці подані зокрема вислідн розкопів на таких важливих історично місцях, як Десятинна Церква, Михайлівський Золотоверхий Монастир, Софійський Собор та інші.

Більшу працю, присвячену історії Запорожського війська дав підсовєтський український історик В. А. Голобуцький п. н. „Запорожское казачество" (Київ, 1957, вел. 8°, стор. 461 3 нн.). „Государственное издательство политической литератури УССР". Дана в ній історія Запорозьких козаків, починаючи з 16-го сторіччя і кінчаючи московським зруйнуванням Січі 1775 року. Праця написана по лінії „дружби" між Україною і Москвою й автор наґинає до своїх поглядів історичні події й факти, інколи інтерпретуючи їх цілком довільно. В книжці багато полеміки з поглядами Михайла Грушевського й інших українських істориків.

Р. О.

БІБЛІОГРАФІЯ

ПОЕЗІЯ

- **Weinstock der Wiedergeburt.** Moderne ukrainische Lyrik ausgewaelt, uebertragen und herausgegeben von Elizabeth Kottmeier. Kessler Verlag Mannheim, 1957, S. 116. Umschlag Entwurf: P. Reutte:.

ПОВІСТІ Й ОПОВІДАННЯ

- **О. Соколовський. Богун.** Історичний роман з часів Хмельниччини. Видавництво „Дніпрова Хвиля". Мюнхен, 1957, ст. 432.
- **Богдан Чехут (Марко). Рідними плаями.** Пластові оповідання. Пластове В-во „Молоде Життя", Омага-Ню Йорк, 1957, ст. 158. Обкладинка, заголовки і кінцівки — Остап Савчинський. Малюнки в тексті — Зиновій Онишкевич.
- **Василь Чапленко. Чорноморці або Кошовий Харко з усім товариством.** Історичний роман. Ню Йорк, 1957, ст. 336. Обкладинка роботи М. Дмитренка.
- **Євген Слонівський. На руїнах минулого.** Роман. Том перший. Перемога, Торонто-Буенос Айрес, 1956, стор. 300. Обкладинка роботи арт. маляря Бориса Крюкова.

ІСТОРІЯ

- **Симон Петлюра** — державний муж. Український Національно-Державний Союз — УНДС — в США, Ню Йорк, 1957. Обкладинка Петра Холодного, ст. 192. (Редакційна Колегія: Наталія Лівицька-Холодна, Захар Івасишин, Артем Зубенко).
- **Олександер Оглоблин. Думки про Хмельниччину.** Організація Оборони Чотирьох Свобід України. Ню Йорк, 1957, ст. 88.
- **Д-р Матвій Стахів. Друга Совєтська Республіка в Україні.** Українська Вільна Громада в Америці. Політично-Наукова Бібліотека чч. 23-28. Ню Йорк, Дітройт, Скрентон, 1957, ст. 368.
- **Перша Українська Католицька Митрополія в Канаді.** Накладом Митрополичого Ординаріяту. Вінніпеґ, 1957, стор. 184.
- **La Chiesa del Silentio Guarda** a Roma. Libreria Editrice Religiosa F. Ferrari. Roma (1957), стор 490.

СПОГАДИ

- **Т. Срем. Работяги.** Видавець колишній політичний в'язень в СССР — М. Корнiїв. Ню Йорк, 1955, ст. 132.
- **Останні дні моєї дружини.** Світлій пам'яті Ганни Мандрикової († 5 червня 1957). Передрук з „Українського Голосу" ч. 26, 1957, ст. 12.

ФІЛОСОФІЯ

- **о. Андрій Мельник. Доцільність у природі.** Филаделфія, 1957, стор. 46.

ПОЛІТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА

- **В. Косаренко-Косаревич. Московський сфінкс.** Міт і сила в образі Східньої Европи. Проспект. (Ню Йорк), (1957), ст. 31.

ГЕОГРАФІЯ

- **Іван Тесля. Географія України.** Третє змінене видання. Видавництво Об'єднання Українських Педагогів. Торонто-Ню Йорк, 1957, ст. 240 + мапа. Обкладинка роботи Едварда Козака.

ЗБІРНИКИ

- **Науковий Збірник Українського Вільного Університету.** Ювілейне видання. Том VI. Мюнхен, 1956, ст. XXVII + 362.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ПРЕСОВОГО ФОНДУ „ВЕСЕЛКИ"! ПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ДОПОМОГТИ ВАМ І ВАШИМ ДІТЯМ! НАДІШЛІТЬ ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ВИДАВНИЧИЙ ФОНД „ВЕСЕЛКИ"!

НЕОБХІДНИЙ ПІДРУЧНИК

По наших школах українознавства і виховних організаціях молоді — вже від довшого часу давався відчувати брак підручника до географії України, що узгляднював би найновіший матеріял з цієї ділянки. Підручники С. Рудницького давно вже стали бібліографічною рідкістю; ща вичерпані підручники д-ра М. Дольницького, що вийшли вже тут двома виданнями; а підручник І. Теслі „Наша Батьківщина", хоч вийшов трьома наворотами (перше видання у Львові, друге в Кракові, третє в Німеччині, фотографічним способом) давно вже ник з книгарських полиць. Знову ж цінна збірна праця проф. В. Кубійовича: „Географія України й суміжних країв" — також сьогодні унікат — зложена була в інших зовсім цілях, є радше необхідним посібником для учителя, інструктора, чи вищих курсів українознавства.

Тим то й дуже відрадним явищем на початку нового шкільного року є поява третього, переробленого видання підручника І. Теслі, під новим наголовком „Географія України й українських поселень", що вийшов заходами Об'єднання Українських Педагогів у Торонтіті.*)

В основному — в підручник ввійшов матеріял з попередніх видань. В першій частині — „Загальна географія" — узглядено поодинокі географічні компоненти географії України, як суцільної географічної одиниці (положення і величина площі України, її геологічна будова, морфологічні красвиди, характеристика ґрунтів, клімату, гідрографія, біогеографія, людність, господарство.

У другій частині підручника, в „Описовій географії" автор дав подрібний та доволі точний — в межах призначення підручника — опис поодиноких земель України, базуючись у першій мірі на морфології красвидів, типах господарства й історичному минулому. В основу лягла смугова зональність — низини, височини, гори — що в загальних рисах покривається із природною зональністю — лісовою, лісостеповою, степовою чи гірською; (узглядження морської зони ввійшло частинно в опис приморських українських земель, хоч — на нашу думку — українським морям і їхньому значенні треба б посвятити окремий розділ; цього й вимагають програми навчання Шкільної Ради, як теж і сама роля морів в економіці країни).

Описуючи поодинокі землі, автор зупиняється на більш точному розгляді їх положення, подає загальну характеристику даної землі, її клімату й описує всі ті природні умови, на тлі яких краще може увипуклитись і зайняття населення, як і сам тип господарства. Наведення важливіших історичних міст — пов'язує сучасність із минулим, відтворює й обґрунтовує історичну тяглість.

Зовсім новим розділом — у порівнянні до попередніх видань — є частина третя „Українські поселення", де розглянено поселення українців в Західній Европі, СССР, Північній Америці й Австралії. У цій частині зупинився автор на розгляді важливіших місць поселення у світі, розглядаючи доволі докладно типи поселення та підкреслюючи з особливою увагою важливу ролю української збірноти, що її вона відіграє у культурному, економічному чи громадському житті даної країни. Поширення підручника цим новим розділом — дає молоді змогу глибше призадуматися над причинами такого розпорошення українців у вільному світі, порівняти життя українців, що опинилися на теренах вільного світу з важким життям поза залізною куртиною і находити засоби та відповідні шляхи допомоги Батьківщині, поневоленій московським окупантом.

В кінцевому, короткому додатковій автор подає у табелях адміністративний поділ УССР, національний склад людности українських земель та табелю заміни метричних мір на англійські і навпаки.

Та не тільки цими додатками відрізняється нове видання від попередніх.

Перед кожним розділом поміщено короткий вступ загального географічного характеру, що має ввести читача у проблему даного обговорення, поширити його знання, збільшити запас термінів та підготовити до кращого зрозуміння даного розділу; відноситься це передусім до проблем пов'язаних з фізичною географією України. При геології виясняються коротко її завдання та методи досліджень, аналогічні вступні завваження подається при розділі „Морфологія", що підготовляє читача до кращого зрозуміння головніших рис рельєфу України, — при розділі „Ґрунти" (у 21 рядку згори треба справити „азот" на „кисень"), „Клімат", „Рослини", „Тварини" (в уступі про тварини лісостепу незручно названо сарну — „дикою козою") і наступних. Дуже проглядно подано характеристику господарства чи промисловости України, при чому автор намагався подати числові дані з найновіших часів.

Кінцевим розділом першої частини є короткий огляд господарських районів України, з питомим для них розвитком окремих галузів господарства; є це своєрідне зведення попередніх відомостей і рівночасно підготова читача до описової географії земель України.

З методичної точки зору треба підкреслити введення вступних географічних вправ при деяких розділах та „Перевірні питання"; їх завдання — контроля й провірення учня наскільки він опанував чи вивчив даний матеріял. Вартість таких питань особливо важлива для тих широких кіл молоді, що деколи мусять вивчати географію України (чи інші предмети) шляхом самоосвіти; тому такі перевірні питання треба б поставити й у другій чи третій частині, для кращого закріплення відомостей.

Відсутність справних картографів примусив автора користуватися тим ілюстраційним матеріялом, що був йому доступний з різних видань як з цього, так і того боку залізної куртини. Якщо ж карти, використані з видань, що вийшли у вільному світі, не викликують застережень — тоді матеріяли з-поза залізної заслони вимагають збоку читача чи учителя, вже з самого початку шкільного року, деякого вияснення і коректур. Відноситься це в першій мірі до вжитих у картах назв деяких рік, морів, міст чи інших подробиць (Азовське море, Дон, Південний Буг, Станіслав, Ровно, Сталіно, Слав'янськ і ін.; в пляні Києва (ст. 153) „Музейне місточко" в місці, де находиться Печерська Лавра). Ці терміни кореґує частинно додана при кінці підручника більша карта (в поділці 1:6,000,000) в одному кольорі. Жалкувати треба, що проф. М. Кулицький зовсім затих на далекому відлюдді і не завжди має можливість допомагати в належному опрацюванні картографічного матеріялу в таких дуже потрібних нашій молоді підручниках, а таких карт чи діяґрам потрібно багато.

Дбайливе видання, добрий папір, добірні ілюстрації, що оживляють і доповнюють текст, як також і загальна вичерпність матеріялу, як для шкільної молоді так і для самоосвіти — роблять книжку необхідною в нашій еміґраційній дійсності. Об'єднанню Українських Педагогів належиться признання за ці всі заходи й труди, пов'язані з виданням підручника д-ра І. Теслі.

На марґінесі цього видання насувається одна заввага; якщо шкільна молодь старших кляс є забезпечена підручником для вивчення географії України — тоді молодь нижчих кляс не має ще підручника географії, що підходив би до її віку. Немає ще підручника, чи хоч би збірки оповідань про життя чи опис тварин і рослин України; при навчанні згадується у школах не раз про жереп, сосну, кедрину, „перекотиполе", граб, підсніжник, тарпана, зубра, ґуґака, дрохву й ін. — але описового чи ілюстраційного матеріялу для унаочнення цих речей у нас обмаль; у дітвори залишаються лиш малозрозумілі слова без конкретних уявлень, без потрібної пов'язаности. Тим то й видання таких підручників є вимогою найближчої будучини.

Е. Жарський

*) Іван Тесля: „Географія України й українських поселень". 3-тє змінене вид. Торонто-Ню Йорк, 1957. Видавництво Об'єднання Українських Педагогів. Ст. 240 з ілюстраціями, карта.

Голоси Читачів

НАШЕ ХОРОВЕ І ОРКЕСТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

(Закінчення зі стор. 2-гої)

безповоротно минули. Враз з іншими традиціями принесли ми з рідного краю сантимент до фортепіяна, залишаючи струнні та духові інструменти, які в ЗДА мають велике поширення.

Ще перед прибуттям нашої нової еміґрації до ЗДА існували тут духові оркестри, звані колись „бандами". Такі оркестри існували, зокрема, в Нюарку при Т-ві „Запорожже" та по інших містах. Існували колись в ЗДА й наші струнні ансамблі. Одні й другі брали участь в нашому громадському житті. Покійний композитор М. Гайворонський, прибувши по першій світовій війні до ЗДА, взявся за велике діло: зорганізував музичну школу з вокальним і інструментальним відділами, де виховались нові кадри наших музиків: Марусевич, О. Дмитрів, М. Боднар та ін.

Здавалося б, що з приїздом до ЗДА наших численних музик, членів наших оркестр на рідних землях, зумісмо тут як слід зорганізувати музичне життя, починаючи від духових оркестр, струнних ансамблів та симфонічних оркестр при наших парохіяльних школах чи організаціях нашої молоді. Не так склалось, як здавалось. З великим зусиллям ледве вдалося створити дві-три духові оркестри, а в минулому році, з ініціятиви проф. В. Цісика, струнний ансамбль (20 осіб).

Були спроби зорганізувати сталі симфонічні оркестри у Филаделфії та Ню Йорку, але, на жаль, з річних причин ці мистецькі об'єднання, не маючи ще навіть повного складу, перестали існувати. Годі усталити причин цього. На основі інформацій треба припускати, що причини цього були такі: у згаданих оркестрах замало було членів, які мали б належне зрозуміння для існування і розвою таких оркестр, а найважливішою причиною було те, що в тій справі забрали голос юнії. Винагорода членам оркестр за кожну пробу стала актуальним і одночасно спірним питанням. Для створення нашої духової або симфонічної оркестри маємо найкращі можливості, тим більше, що є тут високомистецькі одиниці і знавці цього діла. Належало б тільки повести пропаґанду, щоб в найближчому часі наша молодь почала науку гри на інструментах в УМІ чи приватно. Це не значить, щоб вся наша молодь тим самим залишила науку гри на фортепіяні. У зв'язку з цим стверджую відрадні факти. Знаю одну українську родину в Ню Йорку, один член якої належить до згаданого струнного ансамблю, а другий — до хору „Думка". В іншій родині один член належить до згаданого струнного ансамблю, а другий вчиться гри на фортепіяні. Один наш громадянин з Нюарку є членом духової оркестри в Джерзі Ситі, а діти його вчаться гри на інструментах. Треба лише хотіння . . .

Невідомий автор писав колись у „Свободі", що в Коломбос (стейт Індіяна) у 1922 році, коли це містечко мало ще 9000 населення, постала симфонічна оркестра в складі 75-100 музик, яка виконувала твори Шуберта, Моцарта та Бетговена. На півдні ЗДА в містах Гейдсден та Анистон (стейт Алабама) створено спільну симфонічну оркестру. В стейті Північна Каролайна є симфонічна оркестра на колесах, яка влаштовує концерти по містах, селах та хуторах Півн. Каролайни, Теннесі, Джорджії, Флориди, грає в церквах, кінах, парках, шкільних авдиторіях. За інформаціями Ліґи симфонічних оркестр, у ЗДА кількасот напівпрофесійних і непрофесійних оркестр.

Сподіваюсь, що наведені факти і скромні завваги таки викличуть у читачів заінтересування і відповідну дискусію на ці важливі для нас, як нації меломанів, питання.

Д-р Осип Утриско

Нюарк, Н. Дж., 11. 10. 57.

„НОВА ТЕОРІЯ ПРО РУСЬ"

У „Свободі" 12-го жовтня ц. р. була вміщена стаття п. з. „Нова теорія про „Русь", за підписом „П. А.", в якій автор подає зміст доповіді проф. І. Пашкевіча в Польському Східньому Інституті в Лондоні, читаної 3 жовтня ц. р. Наприкінці статті автор інформації наводить відоме домагання гетьм. Б. Хмельницького до шведського короля, записане шведським послом Г. Веллінґом в 1657 р. у латинській мові, де м. ін. говориться: "...totius Ukrainae antiquae vel Roxolaniae." Цей оригінальний текст навтор допису перекладає так: „право на всю стародавню Україну або Русь". Чи нема в українській мові терміну Роксоляна або Роксолянія? І чи треба конче наслідувати „точність" перекладу польських і російських авторів, яким не подобалося, що Б. Хмельницький, з'ясовуючи прадавню українську державницьку і культурну традицію, покликався саме на Роксолянію — назву, що сягає значно далі, в глибину віків, порівнюючи з назвою „Русь". Кореспондент П. А. мусів би знати монографію про Роксоляни, яка появилася саме в Лондоні в українській і англійській мовах ще перед рефератом І. Пашкевіча. Але кореспонденція з Лондону робить реклямy Східньому Інститутові про винайдення „нової теорії" про „Русь". Тим часом, зі змісту інформації виходить, що проф. І. Пашкевіч відбронзовує стару т. зв. нормандську теорію, яка була виготовлена німецьким істориком Шлецером для потреб російського імперіялізму. Також теза, що „Русь" була ознакою „церковно - релігійного, а не мовного чи етнічного зв'язку", давно покутує в польській історіографії. Нарешті „нова теорія" проти московської концепції „праруської" спільної народности українців, білорусів і москвинів у центрі в Києві не є ніякою новиною, бо належить віддавна українським вченим і передовсім проф. М. Грушевському і проф. Степанові Смаль-Стоцькому.

В. Січинський.

ВЕЧІР ДЛЯ ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЮРІЯ КЛЕНА У ФИЛАДЕЛФІЇ

Заходом Відділу Об'єднання Українських Письменників „СЛОВО" відбувся у Филаделфії в суботу, 21 вересня ц. р. Літературний Вечір для вшанування пам'яти померлого перед десяти роками на скитанні в Німеччині українського письменника і поета Юрія Бурґардта - Клена. Цей вечір відкрила сеньйорка української літератури на еміґрації письменниця Галина Журба, передаючи слово Остапові Тарнавському, який коротко накреслив життєвий шлях цього поета-патріота.

Освальд Бурґгардт, який прибрав в літературі ім'я Юрія Клена, народився в родині німецьких колоністів на Волині. Українська земля була не лише батьківщиною поета, але теж його надхненням і їй присвятив поет всю силу свого великого таланту. Закінчивши Київський Університет, Бурґгардт - Клен зразу присвятився науковій праці та й широко закроєній перекладницькій діяльності. Велика ерудиція і великий талант поставили поета в осередок українського культурного життя в час після першої світової війни. Близький контакт із Миколою Зеровим й іншими провідними людьми нашого культурного життя висунув Бурґгардта - Клена в ряди найпередовіших працівників нашої культури. Він являється одним із „п'ятірного ґрона" неоклясиків побіч Зерова, Филиповича, Драй-Хмари і Рильського. Великі заслуги поета в перекладництві; його працею підготовлено Антологію французької поезії в українських перекладах.

Освальд Бурґгардт врятував себе перед знищенням, якого зазнали і Зеров, і Филипович, і Драй-Хмара, виїздом за кордон в 1931 році. Тоді теж народився поет Юрій Клен, який з великою силою заговорив про нищення української культури й українського народу. Клен включився у „квадриґу" львівського „Вістника". В 1937 році видав він поему, писану октавами, „Прокляті роки", а в 1943 р. книгу лірики „Каравели". В останні роки життя Юрій Клен написав епопею останнього періоду нашого буття „Попіл Імперій", здобуваючи собі цим твором передове місце в нашій літературі. Юрій Клен помер залишений і покинутий, як справжній поет, що віддав усе для свого суспільства. Літературна спадщина його буде видана в шістьох томах, з яких один том із епопеєю „Попіл Імперій" саме вийшов друком.

Вірш на смерть поета Клена авторства Ігора Качуровського відрецитувала із глибоким чуттям артистка Клявдія Кемпе - Гош.

Доповідь про поета Клена виголосив письменник і поет Євген Маланюк. Доповідач дав всесторонню сильвету цього непересічного ерудита в поезії і в науці, як теж поділився із споминами про особисті зустрічі з Юрієм Кленом.

На прикладі Юрі Клена Євген Маланюк звернув увагу на велику байдужість нашої громади до справ української культури і її творців. Це ж бо більше теплоти від цієї громади могло зберегти для нас ще на довгі роки цього великого поета.

Концертову частину виповнив виступ піяністки Роксоляни Оґроднік і рецитації у виконанні артистів Клявдії Гош і Ярослава П. Рудакевича. Р. Оґроднік виконала з великою віртуозністю Шопенову „Балядy", здобуваючи заслужені оплески публіки. Артист Ярослав Пінот Рудакевич читав фраґмент третьої частини епопеї „Попіл Імперій" — розділ про великого цадика. Артист з піднесенням підкреслив весь драматизм цієї поеми. На закінчення артистка Клявдія Гош деклямувала розділ, який говорить про „Базар". Володіючи повним текстом напам'ять, артистка могла всю увагу звернути на мистецьку інтерпретацію.

Понад сотня добірної публіки, що прибула на цей вечір, гідно віддала пошану тому, якого видала українська земля і який віддав своїй землі і своєму прибраному народові увесь свій високий талант і всю зосереджену працю свого життя. Е.

„РОЗМОВА З БАТЬКОМ" В. ЛЕСИЧА

В найближчих місяцях, ще до кінця бужучого року, появиться з друку видана Об'єднанням Українських письменників „Слово" збірка поезій Вадима Лесича п. з. „Розмова з батьком". Рукопис збірки вже відданий у друкарню. У збірці буде поміщена інформаційно-критична стаття про автора збірки, написана Іваном Коровицьким. Видання заплянoване в бібліофільському оформленні та в обмеженому накладі 125 цумерованих (крім рецензійних) примірників. Об'єм збірки передбачається на 80 сторінок, тобто на 5 друкарських малих аркушів.

Видання цієї збірки стало реальним завдяки жертвенності та видавничому плянові гурта прихильників творчости автора (Іван Керницький, Григорій Костюк, Євген Перейма, Микола Понеділок, Іван Смолій, Михайло Черешньовський і ін.), які звертаються також оцією дорогою до Вп Громадян, охочих стати добродіями цього видання, з закликом складати пожертви у висоті одного або більше видавничих паїв (1 видавничий пай 10 амер. долярів) на адресу ділового члена групи ініціяторів цього видання:

Mr. Hryhory Kostiuk, 25 East 78 Street, New York 21, N. Y.

Кожний жертводавець отримає авторський примірник збірки, в якій буде поданий список усіх жертводавців видання, що пришлють свій пай ще перед закінченням книжки.

КОНЦЕРТИ

Мирослава СКАЛИ-СТАРИЦЬКОГО в Америці

ШИКАҐО
20-го ЖОВТНЯ 1957 р.
Год.: 7:30 веч.
ШКОЛА СВ. МИКОЛАЯ

ДІТРОЙТ
27-го ЖОВТНЯ 1957 р.
Год.: 7:00 веч.
НАРОДНІЙ БУДИНОК (вул. Мартін)

КЛІВЛЕНД
10-го ЛИСТОПАДА 1957 р.
Год.: 7:30 веч.
LINCOLN HIGH SCHOOL

●

ХОРУ „КОБЗАР" (з Филаделфії)

НЮ ЙОРК
7-го ГРУДНЯ 1957 р.
ФЕШЕН ІНСТИТУТ

ФИЛАДЕЛФІЯ
8-го ГРУДНЯ 1957 р.
HIGH SCHOOL for GIRLS (Spring Gardens)

КВИТКИ в передпродажу в місцевих крамницях.

З Наукових Конференцій УВАН у ЗДА

„Освоєння цілинних земель" — доповідь проф. А. З. Архімовича.

20 вересня 1957 року відбулася наукова конференція Природничого Відділу УВАН у ЗДА, на якій доповідав про освоєння цілинних земель у СССР проф. А. З. Архімович.

Проблема освоєння цілинних земель, як зазначив доповідач, стала в СССР актуальною через те, що порівняно малий відсоток земельної площі є під ріллею. У СССР в цілому цей відсоток дорівнюється 8,3, у РСФСР — 6,6, натомість на Україні — 55,2. Одною з причин такого незначного використання земельної площі у СССР є несприятливе єпіввідношення метеорологічних факторів. На півночі не вистачає тепла і забагато вологи, на півдні та південному сході не вистачає вологи і часом забагато тепла. Україна, особливо лісостеп, є з цього погляду в кращих умовах.

Завдяки низьким урожаям, у СССР постійно не вистачає харчових продуктів, насамперед збіжжя. Часом голод через посуху. Спроби радянської влади вийти з кризи шляхом інтенсифікації сільського господарства і підвищення врожайности не вдалися, як не допоміг і стахановський рух. Тоді Хрущов узяв курс на екстенсивне зернове господарство на цілинних просторах на сході. Цей шлях не новий: ще до революції уряд робив спроби в цьому напрямі, але визнав їх нерентабельними. При Сталіні, у роках 1929-31 також був складений плян організації великих зернових фабрик у Казахстані, але не був здійснений.

Хрущов висунув ідею освоєння в першу чергу 13 мільйонів, а згодом 28—30 мільйонів гектарів цілинної землі на сході СССР з метою одержати коло двох мільярдів пудів хліба, що їх хронічно не вистачає в СССР. За офіційними даними за два роки (1954 і 1955) плян нібито був виконаний, але завдяки поспішності в роботі і необхідності за всяку ціну виконати плян, було переорано велику кількість землі, непридатної для хліборобства, яку пізніше знову довелось повернути під пасовисько, але тим часом скотарству було зроблено шкоду. Точна скількість землі, повернута під скотарство, невідома, тому трудно сказати, якою мірою було виконано плян освоєння цілинних земель.

Проф. Архімович сказав, що за роки 1954—55 у великій метушні було організовано 425 нових радгоспів, на засвоєння цілини послано сотні тисяч фахівців, робітників, молоді. Освоєння цілинних земель не було належно організовано: шляхів не побудовано (будування шляхів ішло такими темпами, що за рік виконано 1 відсоток програми), не побудовано елеваторів, сушарок, складських приміщень, живлових будинків. Умови життя й праці були жахливі: люди зимували в хатинах з очерету.

Доповідач сказав, що офіційні джерела не подають даних про урожай на цілинних землях, бо поставлена мета — одержати 2 мільярди пудів хліба не здійснилася. В 1956 році був гарний урожай, але більша частина його загинула при убиранні, не була своєчасно вивезена, зберігалась у відкритих бункерах і попсувалась. Теж саме повторюється і в цьому році.

Забезпечуючи себе від можливої невдачі, Хрущов висловив думку, що добре було б, якби з кожних п'яти років два роки були б урожайні, а один з середнім урожаєм. Але й це припущення не в кожній п'ятирічці виправдується. Наприклад, у роках 1951—1955 всі роки, крім 1954, були неврожайні. Вся кампанія освоєння цілинних земель проходить під знаком всесоюзного алярму та наслідки її не виправдують затрачуваних сил та матеріялів. На думку доповідача, заплянована кампанія освоєння цілинних земель провалилась. З часом, можливо, буде освоєна певна частина цих земель, але навіть часткова реалізація пляну, що його Хрущов збирався виконати за 2 роки, потребує десятків років. Щоб освоєння відбувалось успішно, потрібна планова праця: обстеження території, вибір придатних дільниць, проведення шляхів, будова житлових та складських будинків, вивчення раціональної агротехніки в нових для хліборобства районах, випробування нових сортів, тощо.

Вкінці доповідач зазначив, що одною з побічних цілей кампанії освоєння цілинних земель є денаціоналізація національних республік — України та Білоруси, звідки уряд переселює молодь на цілину.

Після доповіді проф. Архімовича наукова конференція Природничого Відділу відзначила 60-річчя дійсного члена УВАН у ЗДА проф. І. Ф. Розгона. З короткою доповіддю про наукову діяльність проф. І. Ф. Розгона виступила проф. Н. Т. Осадца-Яната. Л. Д.

Ділимося з Українськими Організаціями та Громадянством сумною вісткою, що в суботу, 12-го жовтня 1957 р., помер у Мюнхені на 45 році життя

✝

д-р ЛЕВ РЕБЕТ

професор державного права в Українському Вільному Університеті та звичайний член Наукового Товариства ім. Шевченка.

З померлим зійшла в могилу людина надзвичайно високих особистих вартостей, яка багато часу і енерґії присвятила науковій та педагогічній праці. Українська спільнота втрачає у Покійнім творчого робітника, а українська наука талановитого дослідника і науковця.

В. Й. П!

УПРАВА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА в Ню Йорку

ОСІННЯ ЗУСТРІЧ КЛК НА СОЮЗІВЦІ

На мою думку велику помилку роблять люди, які їздять на Союзівку тільки в сезоні і чомусь оминають цю українську оселю в пізню весну чи вчасну осінь.

Щоправда, в сезоні цей підгірський закуток має незрівняний чар, але коли брати під увагу кількість людей, яка його монополізує, то в несезонових місяцях більше цього чару „зарвете" для себе.

Одною з небагатьох організацій, яка збагнула цей секрет і радо поділиться з другими, це Карпатсько-Лещетарський Клюб, який 5-го та 6-го жовтня 1957 р. вже в третє улаштував свою зустріч на Союзівці вонени. Якщо декого цікавить, що КЛК-івці там в цей час робили, то про це коротко скажемо.

В першу чергу по товариськи ділилися з лікарями, які припадково в цей сам час відбували свій з'їзд, чистим повітрям, осінніми крастидами і приємним товариством. Робили фото (кольорові), грали тенніс, ходили на „Маківку", й увечері танцювали.

Крім цього, члени клюбу та гості відбули вже традиційний конкурс в стрілянні з мало-каліброві зброї і конкурс (зовсім щось нового) в стрілянні з лука.

В обох конкурсах взяло участь 42 учасники, з цього 15 лікарів, не-членів КЛК.

Висліди поодиноких конкуренцій були такі: мало-каліброва зброя, віддаль 30 м., стоячи вільноруч, на 55 можливих.

Чоловіки: Ю. Кричинський — КЛК Н. Й. 45 точок. М. Яримович — КЛК Н. Й. 42 т. О. Слупчинський — КЛК Н. Й. 40 т.

Жінки: Л. Палій — КЛК Торонто 39 точок. Т. Купчинська неприналежна 37 т. Т. Терлецька і І. Кричинська — КЛК Н. Й. 36.

Висліди в лучництві були подекуди слабші. Це можна пояснити або „високим цивілізаційним" рівнем учасників або новістю цього роду спорту.

Чоловіки: І. Граб КЛК Н. Й. 17 точок.

Жінки: І. Кричинська КЛК Н. Й. 10 точок.

Ціла імпреза пройшла в приємному настрої і успішно не тому, що нікого не застрілено а тому, щоб була чудова погода, приємне товариство і знаменита оркестра.

Від себе раджу й іншим організаціям використати поза-сезонові „блага" Союзівки. Спеціяльно поручаю всяким мистецьким об'єднанням уряджувати зустрічі весною або осінню. Чей же домінантною тематикою наших композиторів, малярів, поетів є власне ці пори року, а ідеальним місцем для надхнення відлюдні стежинки на Союзівці. Навіть такі професійні люди, як лікарі, захоплювались цьогорічною осінню, не знаю тільки чи у зв'язку з пожовклим листям чи ґрипою.

Ю. К.

Число затруднених у вересні зменшилося на 711,000

Вашингтон. — Статистичні бюра департаментів торгівлі і праці повідомляють, що число затруднених в вересні зменшилося на 711,000. Зменшилося число затруднених в промислі і в рільництві, хоч звичайно в вересні воно збільшується. В вересні було затруднених 65,674,000 осіб, а число безробітних було майже без змін в порівнянні з серпнем цього року, і становило 2,552,000. В промислових підприємствах число затруднених звичайно збільшується від половини серпня до половини вересня, але цього року воно зменшилося на 51,000. Число робітників в промислі становило 16,917,000, на 200,000 менше в порівнянні з вересня 1956 року. Зменшення числа затруднених в вересні, можна вважати за познаку малої затримки в економіці країни.

У ЗДА видається річно три більйони долярів на убогих

Вашингтон. — В господарських колах звертають увагу на те, що хоч в цій країні є високий стан затруднення (коло 67 мільйонів осіб) і хоч існує інституція соціяльного забезпечення, то все ж таки витворилася така ситуація, що майже 5 мільйонів осіб мусить діставати публічну допомогу від федерального і стейтових урядів, щоб могти сяк-так вижити. Треба ще згадати, що 6,700.000 осіб дістає старечі пенсії з фонду соціяльного забезпечення. На допомоги для незаможних людей видається річно коло трьох більйонів долярів. Це сталося тому, що збільшився вік людей, і внаслідок того живуть такі особи, які не мають засобів на прожиття. До тих осіб належать такі категорії людей. 2,600.000 осіб дістають так звані старечі допомоги, бо вони не належать до соціяльного забезпечення, яке ухвалено 20 років тому, і до якого тоді належали тільки індустрійні робітники. 600 тисяч осіб дістають такі малі старечі пенсії, що з них не можуть вижити. Вони мало заробляли і мало платили на соціяльне забезпечення. Коло 600.000 дітей у віці до 18 років також потребують допомоги, бо їхні батьки не мають з чого їх утримувати. Допомоги потребують і 105.000 сліпців, і 244.000 нездібних до праці. Публічна допомога виносить тепер 50 долярів місячно, але вона не є вистачальна, бо ця сума рівняється тільки 30 долярам із 1945 року.

У Сінґапурі ще не минулась комуністична загроза

Сінґапур. — Голова тимчасового автономного уряду в Сінґапурі на південному шпилі Маляйського півострова, Лім Єв-гок, з'ясував закордонним журналістам теперішню ситуацію в цій важливій англійській морській фортеці й морсько-летунській базі такими словами: „Ситуація тут була небезпечна в минулих роках; вона значно поправилась; небезпека все ще не минулась". В Сінґапурі живе півтора мільйона осіб, з яких 78% це китайці в першій, другій і третій ґенераціях, сусідніх маляйців лише 15%, а Сіндійців 8%. Серед китайців великий відсоток комуністів. Автономний уряд повів боротьбу проти них репресіями: заборонив партію й виарештував кількадесят провідників, взявши під пильну контролю три зорганізовані суспільні групи: робітничі організації, селянську організацію і студентів. Переведено водночас поважні суспільні реформи, піднесено добробут та здобуто успіхи в переговорах з англійським урядом про поширення автономії. З уваги на стратегічне значення Сінґапуру Англія не хоче дати йому повної самостійности, а сінґапурці це розуміють і погоджуються, щоб справи закордонної політики і оборони належали до Англії.

Збройні сили Чіянґ Кай-шека відмолоджені новобранцями з Формози

Тайпег. — Націонал-китайська армія переборола свою кризу „старіння" — ствердив у пресовому інтерв'ю генерал Чіянґ Чінґ-куо, 48-річний син маршала Чіянґ Кай-шека. Ця криза полягає в тому, що націонал-китайська армія, складаючись в цілості з вояків і старшин з часу громадянської війни в Китаї, щороку ставала старша і тому грозила їй втрата боєздатности. Тепер уже 35 відс. 600,000-ної націонал-китайської армії — це молоді вояки, набрані на Формозі і там вишколені. Названий генерал твердить, що ці нові націонал-китайські вояки почувають себе так само китайськими патріотами і мріють однаково з уродженцями з китайського суходолу, щоб прогнати комуністичну владу з суходільного Китаю. Пересічний вік вояків в націонал-китайській армії — посередині 20-х років. Правда, яких 90 відс. старшин в цій армії — це ще китайці з давньої армії, що евакувалась з Китаю на Формозу. Щойно тепер починається вишкіл молодого старшинства з дітей китайських емігрантів чи народженців Формози.

У Швеції відбувся плебісцит над справою старечих пенсій

Стокгольм. — В минулу неділю відбувся в Швеції всенародний плебісцит над трьома проєктами нового закону про старечі пенсії. З відданих 1,602,516 голосів — 46% впали на соціялістичний проєкт, який передбачує примусові вплати до державного пенсійного робітничого фонду. Інший проєкт — Ліберальної і Консервативної партій — спирався на концепції добровільних вплат, але він зміг осягнути тільки 34.6 відсотків відданих голосів. Найменше, бо ледви 15.2 відсотків голосів, дістав плян Аґрарної партії, який встановляв найвищу межу для пенсій. Соціялістичний плян передбачує старечу пенсію у висоті 65 відсотків пересічного річного доходу за 15 років, в яких робітник діставав найбільшу платню.

● **У Південній Кореї** протягом останніх кількох тижнів троє молодих корейців згинули від куль американських вояків. Одного 15-річного юнака застрелив вояк, який стояв на варті біля військового ешальону; молоду жінку вбито під час обстрілу групи осіб, що розкрадали військовий магазин, а одна корейка згинула від заблуканої кулі на терені полювання. Корейці обурені, але американська влада пояснює ці випадки тим фактом, що лише за перших 8 місяців цього року розкрадено з військових складів у Південній Кореї різного роду товарів на $850,000, а в минулому році — на півтора мільйона.

У важкому горю ділимося з Приятелями і Знайомими сумною вісткою, що, дня 14-го жовтня 1957 р., з Волі Всевишнього, відійшов від нас у вічність, по короткій і важкій недузі, на 58 році життя,

НАШ НАЙДОРОЖЧИЙ МУЖ, БАТЬКО і БРАТ

†

д-р мед. ПЕТРО ОНУФРИК

кол. лікар в Рогатині, в Західній Україні і кол. старшина УСС.

Похоронні відправи почнуться, 18-го ЖОВТНЯ 1957 р., о год. 9-ій рано, в похоронному заведенні "Paul W. Harris" — 954 Clifford Ave., Заупокійною ПАНАХИДОЮ і Поминальним БОГОСЛУЖЕННЯМ, в українській католицькій церкві св. Йосафата в Рачестері, Н. Й.

Горем прибиті

СОФІЯ — дружина; ЗЕНОН — син
НАСТЯ — сестра і Родина

†

Секлета Самійловна ШАПОВАЛ

бл. п. МАТИ, БАБУНЯ і ПРАБАБЦЯ

упокоїлася в Бозі на 70 році життя 14-го жовтня 1957 р.

Залишила в смутку мужа Пилипа, доньку Тетяну, зятя, трьох онуків і правнука.

Винос тіла 18-го жовтня, о 9-ій год. ранку, з похоронного заведення Петра Яреми — 129 E. 7th St., до церкви УАПЦ — при 4-ій Евені і 21-ій вул.

Хай буде легкою для Неї американська земля!

МУЖ І РОДИНА

В РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

СОФІЯ з Кізюків КОЛОДНИЦЬКА

довголітня учителька й управителька школи у Кроґульці, народжена 18-го жовтня 1888 р. в Бучачі, упокоїлася в Бозі 18-го жовтня 1956 році, після несподіваного удару серця, залишаючи у глибокім горю доньку, зятя, внуків, сестру й братів з родинами. Похорон відбувся, дня 22-го жовтня 1956 р., при участі Рідні і Знайомих, в місті Честері, Па.

У глибокому смутку
РІДНЯ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Т-во ім. Т. Шевченка, 42 Відд., повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 19-го жовтня, о год. 7-ій веч., в УН-Домі — при 237 Hope Ave. На збори просимо прийти, бо є важливі справи до вирішення. Приведіть зі собою нових членів, щоб їх вписати до УНСоюзу. — В. Марущак, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Дністер", 430 Відд., подає до відома, що побір вкладок за жовтень відбудеться в суботу, 19-го жовтня 1957 р., в Українському Клюбі, при 23 і Бравн вул., від год. 7 до 9 веч. і в неділю, 20-го жовтня 1957 р., в Укр. Клюбі, при 847 Н. Френклин вул. від год. 11:30 до 1:30 впол. Просимо прибути в означеному часі й вирівняти залеглости. — Осип Бакай, за Управу Відд.

ПОНҐСТАВН, О. — Б-во св. Михаїла, Відд. 140, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 20-го жовтня 1957 року, в церковній залі — 526 Вест Раєн, зараз по співаній Службі Божій. Просимо членів прибути і вирівняти свої залеглі вкладки. Якщо не вирівняєте залеглих вкладок до 25-го будете суспендовані. Адреса: 170 No. Brockway, Youngston, Ohio, Ph.: SW 22117. — Helen Horak, Sec.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во „Подільська Січ" Відд. ч. 8 повідомляє членів, що збори відбудуться в неділю 20-го ц. м. о год. 2 по пол. в залі Клюбу при 13 Вашингтон ст., Просимо явитись і припровадити нових членів, яких приймаємо без вступного. — П. Гарасимів, пр. В. Мандзій, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя, Відд. 270, відбудуться 20-го жовтня, в неділю о под. 2:30 по пол. в домівці УНД при 433 Гобокен евню. Проситься членів прибути на збори, для вирішення важливих справ. — Т. Гіль, предс., М. Баран, ф. і р. секр., С. Островський, орг. реф.

МИЛВІЛЛ, Н. Дж. — Звичайні збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 347 відбудуться в неділю 20-го жовтня о год. 2-ій по полудні в залі, де звичайно. Просимо всіх прийти, бо маємо багато справ до полагодження. — С. Патен, предс., С. Чопик, касир, Гр. Тимчій, секр.

†

Посмертні Згадки

ТЕОДОР ШПУР, член Б-ва св. ап. Петра і Павла, Відд. 220 УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., помер 7-го жовтня 1957 р., на 56 році життя, по короткій, але тяжкій недузі. Полишив у смутку дружину Павліну, дві доньки — Ірину і Роману, зятя, 3 внуків, 1 сестру і шваґра. Покійний походив зі с. Нивиці, пов. Топорів, Зах. Україна. Покійний був через 26 років дяко-учителем в Топорові, брав завжди участь в усіх народних справах та був щирим українцем. Похорон відбувся 10-го жовтня, з церкви Рожд. Матері Божої на цвинтар о. Миколая, при участі Родини, Приятелів і Членів Відд. 220. — В. Н. П!
Гр. Гарасим, секр.

ГРИГОРІЙ РОМАНЧУК, довголітній член Б-ва св. Арх. Михаїла, Відд. 476 УНСоюзу в Гадсон, Н. Й., по довгій і тяжкій недузі, помер 27-го вересня 1957 р. В члени УНСоюзу вступив 28-го лютого 1922 року. Покійний народився 17 січня 1892 р. в с. Лука, пов. Городенка, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, двох синів, дві невістки, три доньки і 9 внуків. Три доньки і 4 внуки належать до УНСоюзу. Похорон відбувся 1-го жовтня 1957 р., з пох. заведення до української православної церкви св. Арх. Михаїла, при участі Родини і Знайомих, а опісля на цвинтар. — В. Н. П!
Павло Маряк, секр.

• РОЗШУКИ •

Пошукую АНТОНА ПАВЛЮКА та його сина МИХАЙЛА ПАВЛЮКА, зі с. Комарів, пов. Сокаль. Вони мають знаходитися в Америці. Пошукує за ними сестра і тета Анєлька Павлюк, зам. Коцюк, яка була у Франції, а тепер живе у Филаделфії. Моя адреса: Anielka PAWLUK z. KOCIUK 748 N. 24th St. Philadelpia 30, Pa., USA

Пошукую ВАСИЛЯ ТОМАСЕВИЧА, з с. Новосілки, пов. Рава Руска, який перебував у Німеччині, а тепер має знаходитися в ЗДА, або в Канаді. Пошукує брат Стефан і просить зголоситись, або подати про нього вістку: Steve BILYK 3591 W. 128th St. Cleveland 11, Ohio

ТАРЗАН, ч. 3951. Дивне!

Це не була помилка. Там лежали тільки останки Олу, пошматовані й порозривані зубами крокодила!

— Ви мусите вважати! — сказав понуро Тарзан. — Ходім на стацію. Може Олу доставив колоду ще перед своєю смертю...

— А якщо ні, — його очі звузилися в підозрі, — то тут є кілька питань, які я хочу розв'язати!